

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

**ŞANLIURFA İLİ 2020 YILI ÇEVRE DURUM
RAPORU**

**HAZIRLAYAN:
ÇED VE ÇEVRE İZİNLERİNDEN SORUMLU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

ŞANLIURFA - 2021

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
ŞANLIURFA İLİNE AİT GENEL BİLGİLER	1
Tarihi	1
Coğrafi Durum.....	1
İDARI VE SOSYO-EKONOMİK DURUMU	2
A. HAVA	4
A.1. HAVA KALİTESİ	4
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLİTİCİLER	7
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	10
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	10
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	11
A.5. GÜRÜLTÜ	12
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	13
A.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	13
B. SU VE SU KAYNAKLARI	14
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	14
B.1.1. Yüzeysel Sular	14
B.1.1.1. Akarsular	14
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	15
B.1.2. Yeraltı Suları	16
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri.....	17
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	17
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	18
B.3.1. Noktasal kaynaklar	18
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	18
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar.....	18
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	18
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	18
B.3.2.2. Diğer.....	19
B.4. DENİZLER	19
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	19
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu	19
B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	19
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	20
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	20
B.5.2. Sulama	20
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	21
B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	21
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	21
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	22
B.5.5. Rekreatyonel Su Kullanımı	22
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	22
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri	22
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	25
B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler	25
B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	25
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	26

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	26
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi	26
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	26
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	26
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	27
C. ATIK	28
C.1. BELEDİYE ATIKLARI (KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ)	28
C.2. HAFRİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	30
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	30
C.3.1. Eğitimler	30
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	31
C.3.3. Atık Miktarları	31
C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı	33
C.3.5. Ekipman	34
C.3.6. Kompost	34
C.3.7. Sıfır Atık Belgesi	35
C.4. AMBALAJ ATIKLARI	35
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	38
C.6. ATIK MADENİ YAĞLAR	39
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	40
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	40
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER	41
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	41
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	42
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR	43
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	43
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	43
C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları	43
C.13. TIBBİ ATIKLAR	44
C.14. MADEN ATIKLARI	44
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	44
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	45
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR	45
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	45
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	46
D.1. FLORA	46
D.2. FAUNA	46
D.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI	46
D.4. ÇAYIR VE MERA	46
D.5. SULAK ALANLAR	46
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	47
D.6.1. Tabiat Anıtları	47
D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları	47
D.6.3. Anıt Ağaçlar	47
D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri	48
D.6.5. Doğal Sit Alanları	48
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	49

E. ARAZİ KULLANIMI	51
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	51
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	53
<i>E.2.1. Çevre Düzeni Planı</i>	53
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	53
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ.....	55
F.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	55
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ.....	57
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	57
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	58
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ.....	58
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	59
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR.....	59
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	61
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	61
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	62

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri	5
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	6
Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi.....	6
Çizelge A.4 –Şanlıurfa ilinde 2020 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri.....	7
Çizelge A.5 – Şanlıurfa ilinde 2020 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları	9
Çizelge A.6 - 2020 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı	9
Çizelge A.7 - 2020 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler.....	11
Çizelge A.8 - 2020 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	12
Çizelge B.9 - Şanlıurfa ilinin akarsuları	14
Çizelge B.10 - Şanlıurfa ilinde mevcut sulama göletleri.....	15
Çizelge B.11 – Şanlıurfa ilinin yeraltı suyu potansiyeli.....	17
Çizelge B.12 - Şanlıurfa İli Yer Altı Su Seviyeleri	17
Çizelge B.13 – Sulama Alanlarının İşletilmesi İle İlgili Bilgiler	21
Çizelge B.14 – Sulama Birliği-Devraldığı Tesis	21
Çizelge B.15 – Şanlıurfa Organize Sanayi Bölgesi’nde 2020 Yılında Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı.....	22
Çizelge B.16 – Şanlıurfa İlinde Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	22
Çizelge B.17 – 2020 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu.....	24
Çizelge B.18 – 2020 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu.....	25
Çizelge B.19 - 2020 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	25
Çizelge B.20 – 2020 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu	25
Çizelge B.21 - 2020 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler	26
Çizelge B.22 - 2019 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	26
Çizelge B.23 - 2019 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb).....	27
Çizelge C.24 – 2020 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri	29
Çizelge C.25 – 2020 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi	30
Çizelge C.26 – 2020 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler	30
Çizelge C.27 – 2020 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri	31
Çizelge C.28 – 2020 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	31
Çizelge C.29 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı.....	33
Çizelge C.30 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar	34
Çizelge C.31 - Temel Seviye Sıfır Atık Belgesi almış kurum türlerine ilişkin bilgiler.....	35
Çizelge C.32 - 2019 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*	35
Çizelge C.33 - 2020 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	36
Çizelge C.34 - 2020 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	36
Çizelge C.35 - 2020 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	36

Çizelge C.36 – 2020 yılında Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı (AAYP) durumu.....	37
Çizelge C.37 - 2020 yılında Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum	37
Çizelge C.38 - 2019 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*	38
Çizelge C.39 – 2019 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları	40
Çizelge C.40 – Yıllar itibariyle toplanan atık akü ve pil miktarı (kg)*	40
Çizelge C.41 – 2019 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler.....	40
Çizelge C.42 – 2019 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler	41
Çizelge C.43 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)	41
Çizelge C.44 – 2020 yılı teslim alınan ÖTA sayısı	42
Çizelge C.45 - 2020 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	44
Çizelge C.46 – Yıllara göre tıbbi atık miktarı	44
Çizelge C.47 – 2020 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı	44
Çizelge Ç.48 – 2020 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	45
Çizelge Ç.49 – 2020 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları	45
Çizelge D.50 – Şanlıurfa İlinde Bulunan Sulak Alanlar.....	46
Çizelge E.51 – Arazi kullanım sınıflandırması	52
Çizelge F.52 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2020 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gereklidir Kararlarının sektörel dağılımı	55
Çizelge F.53 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2014-2020 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı.....	56
Çizelge F.54 – 2014-2020 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	56
Çizelge F.55 – 2020 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	57
Çizelge G.56 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	58
Çizelge G.57 – 2020 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları.....	59
Çizelge G.58 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	59

GRAFİKLER DİZİNİ

	Sayfa
Grafik A.1 - 2020 yılında Şanlıurfa istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	11
Grafik A.2 - 2020 yılında Şanlıurfa istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	12
Grafik A.3 –2020 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	13
Grafik B.4 – 2020 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	19
Grafik B.5 - 2008-2018 yılları arası kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	22
Grafik B.6 - 2008-2018 yılları arası atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı.....	23
Grafik C.7 - 2019 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu.....	28
Grafik C.8 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı (İÇŞM, 2021)	30
Grafik C.9 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	33
Grafik C.10 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı.....	34
Grafik C.11 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	36
Grafik C.12 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	37
Grafik C.13 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*	38
Grafik C.14 – Yıllar itibariyle atık madeni yağ toplama miktarları &	39
Grafik C.15 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)	41
Grafik C.16 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton)	42
Grafik E.17 – Şanlıurfa ilinde 2020 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	51
Grafik F.18 – 2020 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	55
Grafik F.19 – 2020 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	56
Grafik F.20 – 2020 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı. 57	57
Grafik G.21 – ÇŞİM tarafından 2020 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı ...	58
Grafik G.22 – 2020 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	59
Grafik G.23 – 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı	60
Grafik G.24 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı	60

HARİTALAR DİZİNİ

	Sayfa
Harita A.1 – Şanlıurfa ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri	11
Harita D.2 - Şanlıurfa Tüm Yüzölçüm Alanı için Karasal ve İç Su Ekosistemleri, Biyolojik Çeşitlilik Haritası	50
Harita E.3 - Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır ilinin 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı.....	53

RESİMLER DİZİNİ

	Sayfa
Resim D.1 - Balıklıgöl.....	48
Resim D.2 - Birecik Söğütlük Parkı	49
Resim H.3 - Dünya Çevre Günü Etkinliği.....	62
Resim H.4 - Dünya Çevre Günü Etkinliği.....	62
Resim H.5 - Dünya Çevre Günü Etkinliği.....	63

GİRİŞ

Şanlıurfa İline Ait Genel Bilgiler

Tarihi

Şanlıurfa ve civarındaki yerleşik hayat, Neolitik Dönem'e (Cıralı Taş Çağı) kadar uzanmaktadır. Göbeklitepe Höyüğü, M.Ö. 11. yüzyılda kullanılan Dünya'nın bilinen en eski mabedinin bulunduğu yerdir. Şanlıurfa; Kur'an, İncil ve Tonah (Eski ahit/Tevrat)'ta geçen Hz. İbrahim peygamberin doğum yeri olarak kabul edilmekte olup, anısına yaptırılan bir adet cami de bu şehirde bulunmaktadır. Ayrıca Hz. Eyüp peygamberin de (İncil ve Eski ahitte "Job") doğum yeri olarak kabul edilir. Kent tarihi süreç içerisinde Ebla, Akkad, Sümer, Babil, Hitit, Hurri-Mitanni, Arami, Asur, Pers, Makedonya, Roma, Bizans gibi uygarlıkların egemenliklerine sahne olmuştur.

1094 yılında Selçuklu hâkimiyetine girmiştir. 1098'de Haçlı Edessa Kontluğu, daha sonra Eyyubi, Memluk, Türkmen aşiretleri, Timur Devleti, Akkoyunlular, Dulkadir Beyliği, Safeviler ve en son da 1516'da Osmanlı sınırları içine katılmıştır. Önceleri Rakka Eyaleti sınırları içerisinde yer almakta iken, 1876'da Halep'e bağlanmıştır, 1916'da ise bağımsız bir sancak olmuştur. I. Dünya Savaşına kadar Osmanlıların elinde olan Urfa, 1919 yılında önce İngilizler, daha sonra da Fransızlarca işgal edilmiş ve 11 Nisan 1920'de düşman işgalinden kurtarılmıştır. Cumhuriyet sonrasında, 1924'te il olmuştur. Daha sonraki dönemlerde ismine "Şanlı" unvanı eklenmiş ve Şanlıurfa olarak değiştirilmiştir.

Coğrafi Durum

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Şanlıurfa, doğuda Mardin, batıda Gaziantep, kuzeybatıda Adıyaman, kuzeydoğuda Diyarbakır illeriyle çevrilidir. 789 km'lik Türkiye-Suriye sınırının bir bölümünü ilin güney sınırı oluşturur. Genelde bir ova görünümündeki il merkezinin rakımı 518 m'dir. Şanlıurfa kontinental (karasal) iklim özelliği gösterir. Yazları çok kurak ve sıcak, kışları bol yağışlı ve nispeten ılıman geçmektedir. Matematik konum itibarıyla ekvatora yakın olup, deniz etkisinden uzak bir bölgede bulunmaktadır. Bu nedenle karasal iklim özelliği ağır basmaktadır. Bu özellik sıcaklık ve yağış bakımından kendisini göstermektedir. Kar ve don olayının görüldüğü gün sayısı oldukça azdır.

Konum itibarıyla Arap Platformu'nun kuzey bölümleri ile Güneydoğu Toroslar'ın orta kısmını güney etekleri üzerinde yer almaktadır. İlin kuzeyinde bulunan dağların yükseklikleri düşüktür. Dağlar arasında geniş ovalar yer alır. İldeki başlıca dağlar; Karacadağ (1938 m), Tektek (449 m), Susuz (801 m), Germuş (771 m), Şebeke (750 m) ve Arat (840 m) dağlarıdır. İl genel olarak plato görünümünde olup, başlıca ovaları şunlardır: Harran, Suruç, Viranşehir, Hilvan, Ceylanpınar, Bozova ve Siverek. En önemli akarsuyu Fırat Nehri'dir. Şanlıurfa kenti içinde göl olarak nitelendirilen Halil'ür Rahman ve Ayn-zeliha olmak üzere iki küçük göl mevcuttur. Hz. İbrahim'in ateşe düştüğü yerde oluşan bu iki göl nehir merkezinin güney batısında yer almaktadır. Hz. İbrahim'in düştüğü yer, Halil'ür Rahman Gölü'dür.

Nemrut'un kızı Zeliha da İbrahim'e inandığından kendisini onun peşinden ateşe atmış ve düştüğü yerde Ayn-zeliha Gölü oluşmuştur. İçerisindeki balıkların kutsal sayılarak yenilmediği bu göller, dünyanın her tarafından gelen ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Ayrıca GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) ile yapay olarak oluşturulan Atatürk Baraj Gölü, Türkiye'nin en büyük baraj gölü olup, il sınırları içinde bulunmaktadır.

İdari ve Sosyo-Ekonomik Durumu

Şanlıurfa ilinin nüfusu, 2020 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 2.115.256 kişidir. İlçeleri Siverek, Viranşehir, Suruç, Akçakale, Birecik, Ceylanpınar, Harran, Bozova, Hilvan, Halfeti, Karaköprü, Haliliye, Eyyübiye' dir. Şanlıurfa nüfus açısından, Türkiye'nin en büyük sekizinci kentidir. Şanlıurfa'da ki ilçe sayısı 13'tür.

Şanlıurfa ili, GAP'ın merkezi olarak bilinmekte ve GAP İdaresinin idari yerleşkesini içermektedir. GAP, çok sektörlü, entegre ve sürdürülebilir bir kalkınma anlayışı ile ele alınan bir bölgesel kalkınma projesidir. Proje alanı Fırat ve Dicle havzaları ile yukarı Mezopotamya ovalarında yer alan 9 ili kapsamaktadır (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak). 1970'lerde Fırat ve Dicle nehirleri üzerindeki sulama ve hidroelektrik amaçlı projeler olarak planlanan GAP, 1980'lerde çok sektörlü, sosyo-ekonomik bir bölgesel kalkınma programına dönüştürülmüştür. Kalkınma programı, sulama, hidroelektrik, enerji, tarım, kırsal ve kentsel altyapı, ormancılık, eğitim ve sağlık gibi sektörleri kapsamaktadır. GAP; 22 baraj, 19 hidroelektrik santrali ve 1,82 milyon hektar alanda sulama sistemlerinin yapımını öngörmektedir. Geniş ve verimli tarım arazilerine sahip Şanlıurfa da, GAP Projesi ile birlikte tarımın etkinliği ve önemi daha da artmıştır.

Arkeolojik bulgulara göre Şanlıurfa; dünyanın en eski kenti, insanlık tarihinin başlangıcı, tüm insanlığın ortak ata yurdudur. İl genelinde ortaya çıkan her arkeolojik bulgu, tarihin yeniden yazılmasına vesile olup, Urfa'nın tarihe kaynaklık ettiğini göstermektedir. Bu nedenle büyük bir tarihsel ve kültürel zenginliğe sahiptir. Harran ilçesinde dünyanın ilk üniversitesi olarak kabul edilen yapının kalıntıları bulunmaktadır. Bunun yanında kentte; Balıklıgöl, Göbeklitepe, Savaşçı Amazon Kraliçelerinin mozaikleri, Halil-ür Rahman Camii, Ulu Camii, Hasan Paşa Camii, Fırfırlı Camii, Rızvaniye Camii, Nimetullah Camii, Selahaddin Eyyubi Camii, Germuş Kilisesi, Deyr Yakub, Gümrük Hanı, Tarihi çarşılar, tarihi sokaklar, nehir surları, Kurtuluş Müzesi, saklı cennet Halfeti, Birecik "Kalecik", kaya mezarları, Hz.Eyyub' ün (a.s.) sabır makamı, Çemdin Kale, İmam Bakır Camii ve Türbesi gibi tarihi mekanlar bulunmaktadır. Ayrıca endemik hayvan türlerinden; kelaynak kuğu, çöl varanı, ceylan ve çizgili sırtlan gibi hayvanlara da ev sahipliği yapmaktadır.

Kent genç nüfusunun da fazla olması sebebiyle önemli bir husus olarak, mevsimlik tarım işçilerinin en yoğun olarak bulunduğu ve bu sektörü ayakta tutan en önemli ildir. Mevsimlik tarım işçiliği açısından Türkiye'nin diğer bölgelerindeki ihtiyacı da karşılayan bir özelliğe sahiptir.

Ağırlıklı olarak tarıma dayalı olan Şanlıurfa ekonomisinde enerji, turizm ve hayvancılıkta önemli sektörlerdendir. Tekstil ve Gıda sektörünün toplam imalat sanayi içerisindeki payı yüksektir. Şanlıurfa, Türkiye'deki toplam sulanabilen verimli alanların önemli bir kısmına tek başına sahiptir. Türkiye'nin en büyük, dünyanın ise sayılı büyük çiftliklerinden olan Ceylanpınar Tarım işletmeleri de bu ilin sınırları içerisinde. Ülkemizdeki küçükbaş hayvanların çok önemli kısmı Şanlıurfa'da yetiştirilmektedir. İl ekonomisi açısından önemli olan bir diğer husus da, Akçakale Sınır Kapısı'dır. Atatürk Barajı hidroelektrik santrallerinde üretilen elektrik ile ülkenin elektrik ihtiyacının önemli bir kısmı karşılanmaktadır. Şanlıurfa'da sanayi, ağırlıklı olarak tarıma dayalı sanayidir. Yine Atatürk Barajında yürütülen balıkçılık faaliyetlerinin Şanlıurfa ekonomisine katkısı da azımsanmayacak boyuttadır. İlin en önemli özelliklerinden biri dünyanın en büyük bütünleşmiş bölgesel kalkınma projelerinden biri olan GAP'ın merkezinde yer almasıdır. Şanlıurfa, bu projenin hayata geçmesiyle birlikte önemli gelişmelere sahne olmaktadır. Tarımın yanında sanayi sektörü de, GAP projesinin kısmen devreye girmesi ile birlikte özellikle 1995 yılından sonra tarım ürünlerine dayalı olarak hızla gelişmeye başlamıştır.

İl Müdürlüğü Çevre Kısmı Yapılanması

Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü ile Çevre Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Şube Müdürlüğü olmak üzere 2 adet çevre şubesi bulunmaktadır. ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğünde 1 şube müdürü, 2 mühendis ve 1 idari büro görevlisi personel olmak üzere toplam 4 kişi çalışmaktadır. Çevre Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Şube Müdürlüğünde ise 1 şube müdürü, 2 mühendis ve 1 idari büro görevlisi personel olmak üzere toplam 4 kişi çalışmaktadır.

Müdürlüğümüz, 15.11.2019 tarihi itibari ile Mehmetçik Mah. 71. Cadde 7062. Sokak No:2 Karaköprü/Şanlıurfa adresindeki yeni İl Müdürlüğü binasında hizmet vermektedir. (İÇŞM, 2021)

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2020 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1'te verilmektedir.

Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER		UYARI EŞİĞİ
		2019 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	2020 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim’den 31 Mart’a kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	250	240	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	7	6	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	10.000	10.000	----

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.2' de verilmektedir.

Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirlenmeler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.4 –Şanlıurfa ilinde 2020 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri (İÇSM, 2021)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme Tesisleri		
Asit Üretim Tesisleri		
Atık Geri Kazanım ve Bertaraf Tesisleri	1	2
Cam Üretim Fabrikaları		
Çimento	1	1
Demir - Çelik ve Metalurji Fabrikaları		
Doğalgaz Çevrim ve Termik Santraller		
Gıda Fabrikaları		
Gübre Fabrikaları		
Kağıt Fabrikaları		
Kimya Fabrikaları		
Kireç Fabrikaları		
Lastik Üretim Tesisleri		
Otomotiv		
Petrol ve Petrokimya Tesisleri		
Şeker Fabrikaları		
Tekstil Fabrikaları		
TOPLAM		

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO₂), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO₂ ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 ' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM_{10}), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM 'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM_{10} -10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM_{10} için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM_{10} solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkayıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM_{10} 'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM_{10} maruziyetine karşı hassastır. PM_{10} yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO 'in global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m^3 arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO 'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO 'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç ($\text{Cu}+\text{Sn}$) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye

yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge A.5 – Şanlıurfa ilinde 2020 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(AKSA Doğalgaz, İÇŞM 2021)

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi		İthal	39.505,582	Serbest Tüketici	9.444.525,81		
	Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m ³)	
Konut				93.353.625,83			

İlimizde toplam 23 adet yetki belgeli ölçüm istasyonu bulunmaktadır. 2020 yılı içerisinde 6 adet istasyon yetki belgesi almış olup il genelinde toplam 148.896 araç egzoz ölçümü yaptırmıştır. (İÇŞM, 2021)

Çizelge A.6 - 2020 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı
(İÇŞM, 2021)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
23	255.664	148.896

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından hazırlanan Temiz Hava Eylem Planı 2019 yılında Bakanlığımızca onaylanmıştır.

İlde hava kalitesinin kontrolü konusunda Şanlıurfa Meteoroloji İl Müdürlüğü'nün bahçesinde mevcut 1 adet Hava Kalitesi İzleme istasyonu yer almakta olup, İl Müdürlüğümüz personellerince mevcut bulunan bu istasyonun rutin denetimi yapılmaktadır. Bunun ile birlikte Temiz Hava Eylem Planı kapsamında İlimize 2 adet daha Hava İzleme İstasyonunun yapılması planlanmaktadır.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından hazırlanarak Bakanlığımızca onaylanan Temiz Hava Eylem Planı kapsamında aşağıdaki durumlara yer verilmiştir:

- Motorlu Taşıt egzoz emisyon denetimi
- Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliği ile ilgili denetim yapılması
- Evsel Isınma ile ilgili denetim yapılması
- Doğalgaz Kullanımının Yaygınlaştırılması
- Katı Yakıt Tercihleri ve İzinli Yakıtların Seçilmesinde Halkın Bilgilendirilmesi
- Kaloriferlere Eğitim Verilmesi
- Eğitim Programları Düzenleme ve Halkın Bilgilendirilmesi
- Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunun İşletimi
- ÇED Raporlarının İnceleme ve Değerlendirilmesinde Hava Kalitesi Sınır Değerlerinin Göz Önünde Bulundurulması

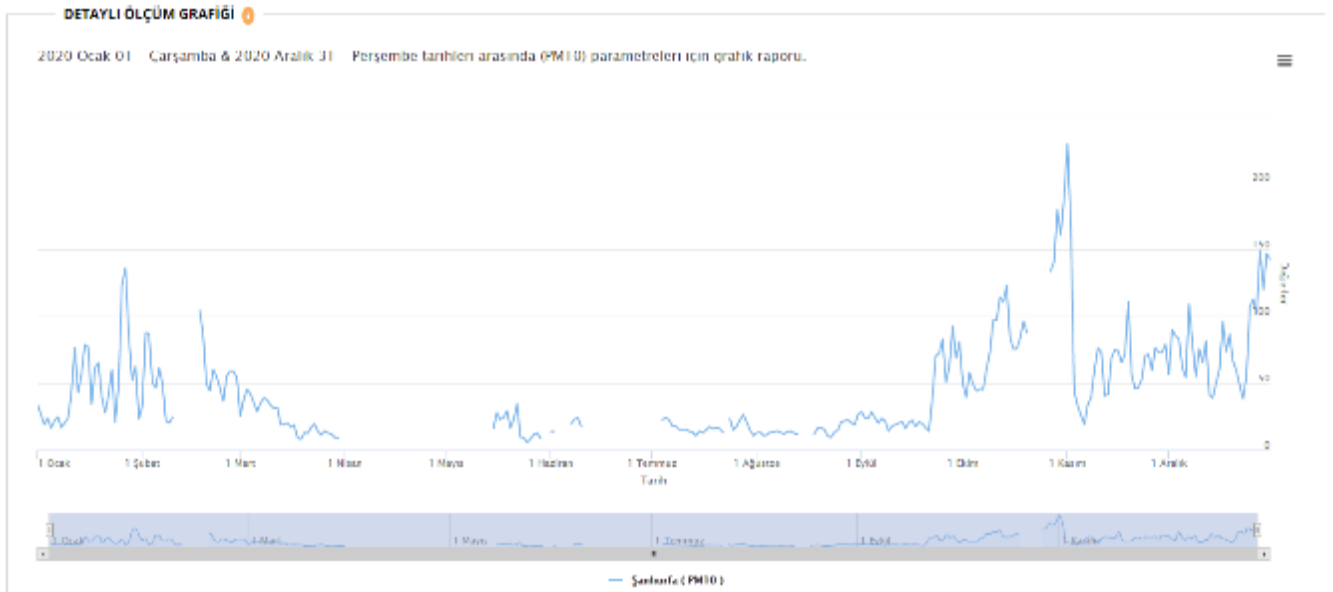
A.4. Ölçüm İstasyonları

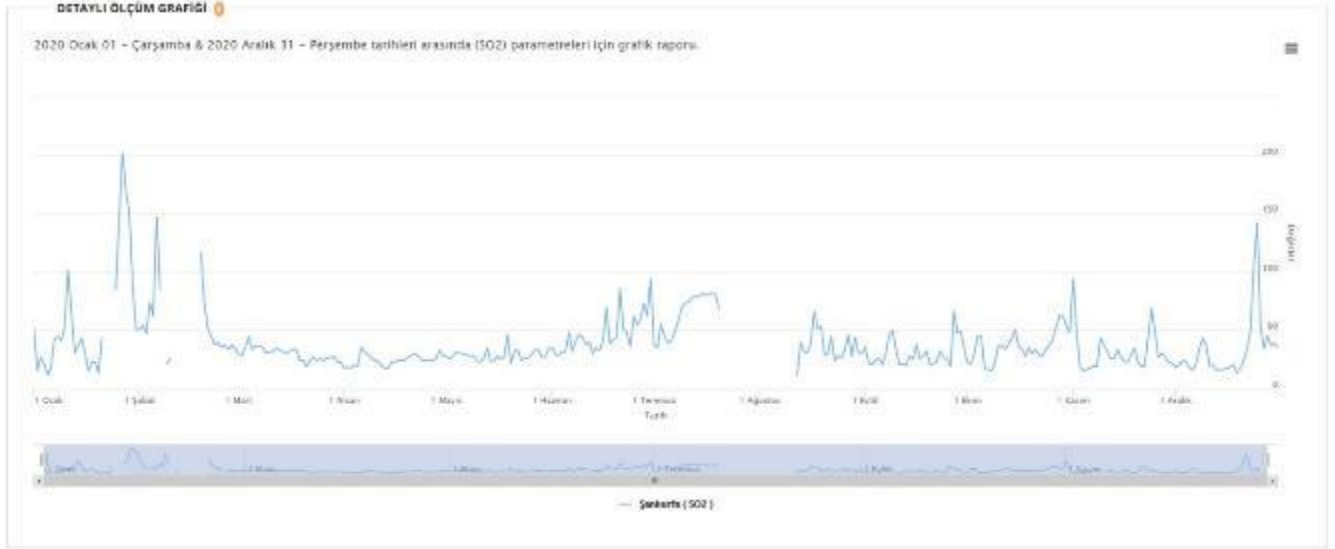
Harita A.1 – Şanlıurfa ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (İÇŞM, 2021)

Çizelge A.7 - 2020 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler (sim.csb.gov.tr, 2021)

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Haliliye	37.160443, 38.786976	X					X

Grafik A.1 - 2020 yılında Şanlıurfa istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği* (sim.csb.gov.tr, 2021)

Grafik A.2 - 2020 yılında Şanlıurfa istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(sim.csb.gov.tr, 2021)

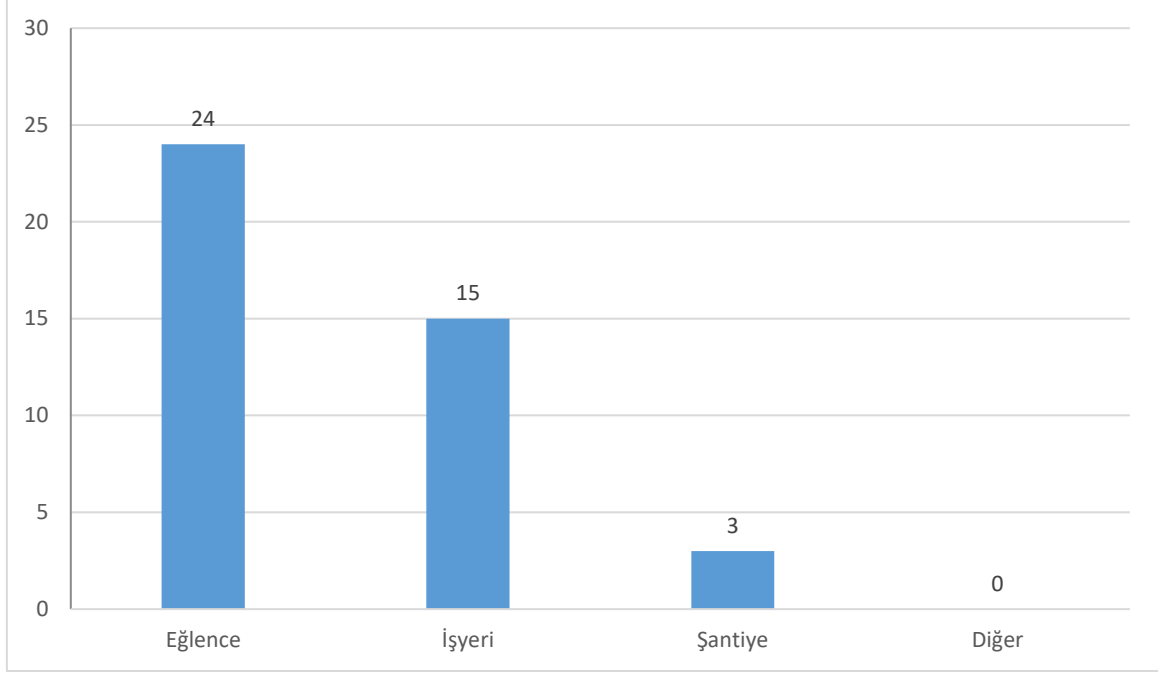
Çizelge A.8 - 2020 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değer in aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)
(sim.csb.gov.tr, 2021)

İSTASYON ADI	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	58,75	-	47,89											
Şubat	53,67	-	54,25											
Mart	29,95	-	22,62											
Nisan	24,69	-	-											
Mayıs	28,79	-	17,38											
Haziran	46,95	-	18,73											
Temmuz	62,47	-	17,11											
Ağustos	36,18	-	15,08											
Eylül	30,58	-	35,15											
Ekim	36,27	-	92,52	9										
Kasım	31,44	-	68,44	1										
Aralık	33,23	-	80,36	7										

*AGS: Sınır değer in aşıldığı gün sayısı

A.5. Gürültü

Gürültü konusunda gelen şikâyetleri İl Müdürlüğümüz Çevre Yönetim ve Denetim Şubesi incelemekte ve denetlemektedir. (İÇŞM, 2021)

Grafik A.3 –2020 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı (İÇŞM, 2021)

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

2020 yılı içerisinde Şanlıurfa İlinde İklim Değişikliği Eylem Planı ile ilgili olarak herhangi bir çalışma yapılmamıştır. (İÇŞM, 2021)

A.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde toplam 23 adet yetki belgeli ölçüm istasyonu bulunmaktadır. 2020 yılı içerisinde 6 adet istasyon yetki belgesi almış olup il genelinde toplam 148.896 araç egzoz ölçümü yaptırmıştır.

İlimizde 1 adet Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu bulunmaktadır. İstasyonda SO₂ ve PM₁₀ ölçümleri düzenli olarak kontrol edilmektedir.

İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde ilimizde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

(İÇŞM, 2021)

Kaynaklar

sim.csb.gov.tr

Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (İÇŞM)

Aksa Doğalgaz

TÜİK

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere ilimizde mevcut bulunan akarsulardan Fırat Nehri haricindekilerin debilerinin küçük olduğu ve genellikle küçük çaplı tarla ve bahçe sulamalarında kullanıldığı, az bir kısmının ise içme suyu temininde kullanıldığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda yaşanan kuraklık ve yeraltı suyu çekiminin artması sonucunda akarsularımızın debisinde düşüşler görülmekte, bazıları ise kuru veya kısa süreli akış halinde görülmektedir.

Çizelge B.9 - Şanlıurfa ilinin akarsuları (DSİ, 2021)

AKARSU İSMİ	Debisi (m ³ /sn)	Kullanım Amacı
Diphisar/Şanlıurfa	0.116	Tarla ve bahçe sulaması
Karatepe/Şanlıurfa	0.516	Tarla ve bahçe sulaması
Sırrın Deresi / Şanlıurfa	0.126	Tarla ve bahçe sulaması
Hamdun Çayı / Hilvan	0.086	Tarla ve bahçe sulaması
Bulaklı Kaynağı / Birecik	0.198	Tarla ve bahçe sulaması
Balıköl Kaynağı/Şanlıurfa	0.116	Tarla ve bahçe sulaması
Çiçekalan/Birecik	0.018	Kuru
Ayran Kaynağı / Birecik	0.015	Tarla ve bahçe sulaması
Fıstıközü/Birecik	0.015	Kuru
Büyüköl Kaynağı / Bozova	0.023	Tarla ve bahçe sulaması
Hacıkamil Deresi / Siverek	0.661	Tarla ve bahçe sulaması
Hacıhıdır Deresi / Siverek	0.639	Tarla ve bahçe sulaması
Kahnik Deresi / Bozova	0.198	Tarla ve bahçe sulaması
Küçüköl Kaynağı / Bozova	0.023	Tarla ve bahçe sulaması
Habur Deresi / Ceylanpınar	-	Yağış anında akışa geçer
Üçpınar/Suruç	0.038	Yağış anında akışa geçer
Bentbahçesi (Kızıl Dere) / Birecik	0.147	

Örgülü / Siverek	-	Yağış anında akışa geçer
Narlıkaya / Siverek	0.023	Tarla ve bahçe sulaması
Bucak/ Siverek	0.075	Tarla ve bahçe sulaması
Güllüce/ Siverek	0.018	Tarla ve bahçe sulaması
Balluca/ Siverek	0.030	Tarla ve bahçe sulaması
Karahisar (Gülizar) Viranşehir	0.868	Tarla ve bahçe sulaması
Y.Gırlavık / Birecik	0.107	Tarla ve bahçe sulaması
Fırat Nehri	950	Enerji, Sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere İlimizde Atatürk Barajı gibi Türkiye'nin en büyük barajının yanında çok küçük kapasiteli göletlerimiz de bulunmaktadır. Gölet ve depolama tesislerimiz genellikle sulama maksatlı olup, barajlar ise, sulama, enerji ve içme suyu maksatları ile kullanılmaktadır. İlimizde büyük çaplı doğal göller mevcut bulunmayıp, Bozova ilçesinde bulunan Büyükgöl ve Küçüköl kaynakları çevresinde oluşan doğal göller bulunmakta ve bunların suları mevsimsel olarak azalmakta, bilhassa yaz mevsimlerinde tamamen kuruyabilmektedir. Yine Balıklıgöl kaynağının bulunduğu noktada yer alan Balıklıgöl ve Anzılha gölleri de küçük çaplı doğal göller olarak ifade edilebilir.

Çizelge B.10 - Şanlıurfa ilinde mevcut sulama göletleri (DSİ, 2021)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Kullanım Amacı
Atatürk Barajı	Baraj	48700,0	872.385	Sulama, Enerji ve İçmesuyu
Birecik Barajı	Baraj	1220,2	92.700	Sulama ve Enerji
Sulutepe Göleti	Gölet			Sulama
Hacıhıdır Barajı	Baraj	62,6	2.080	Sulama
Siverek Çamurlu Göleti	Gölet	9,92	569	Sulama
Hacıkamıl	Regülatör	68,0	450	Sulama
Viranşehir Nohutlu Göleti	Gölet	6,15	372	Sulama
Siverek Külhan Göleti	Gölet	3,1	244	Sulama
Büyükçırçıp1 YAS Besleme Bendi	YAS Gölet	4,203	-	Yeraltı suyu kaynaklarını besleme, sulama

Cudi YAS Besleme Bendi	YAS Gölet	2,065	-	Yeraltı suyu kaynaklarını besleme, sulama
Taşbasan Depolaması	Depolama	5,352	-	Sulama, günlük depolama
Yenice (Yayık) Göleti	Gölet	22,41	1.995	Sulama
Derbi (Soydan) Göleti	Gölet	8	640	Sulama
Payamlı 2 Göleti	Gölet	1,2	105,2	Sulama
Pesor Göleti	Gölet	3,61	314,6	Sulama
Yeleken (Gülpınar) Göleti	Gölet	14	1.080	Sulama
Katırkuyu Göleti	Gölet	0,16	16,6	Sulama
Bulanık Göleti	Gölet	0,23	23,8	Sulama

B.1.2. Yeraltı Suları

İlimizin yeraltı suyu potansiyeli ve yeraltı suyu seviyesi bilgileri ilçe bazında aşağıdaki tablolarda verilmektedir. Bazı bölgelerde yeraltı suyu seviyesi düşüş gösterirken, bilhassa yüzeysel sulama kaynakları ile sulanan bölgelerde yer altı suyu seviyesinde yükselmeler görülmekte, taban suyu problemleri yaşanmaktadır.

İlimizde jeotermal kaynak olarak Karaali Kaplıcalarının bulunduğu bölgedeki kuyular bulunmakta olup; Şanlıurfa merkez ilçeye bağlı Karaali köyünün doğusunda inşa edilen su sondaj kuyularından 45-50 °C de sıcak su pompajla çekilmektedir. Sıcak suyun, yağış sularının süzülerek derinlerde jeotermik gradiyan etkisi ile ısınması sonucu oluştuğu düşünülmektedir. Su sondaj kuyularından pompajla çekilen sıcak sular yöredeki kaplıca ve seralarda kullanılmaktadır. Yapılan etütler sonucunda bölgede 90.000 dekarlık bir alanın sıcak su rezervini kapsadığı tespit edilmiştir. Su sondaj kuyularının debileri 50-60 l/s' dir.

İstanbul Üniversitesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Hidroloji ve Biyoloji Laboratuvarlarında yapılan kimyasal ve biyolojik incelemelere göre; su hipertermal (49.1°), akrototermal (total mineralizasyon 1 gr/lt nin altında), kükürtlü (eşik değer üstünde 1.58 ppm hidrojen sülfür) bir su özelliğini taşımakta olduğu tespit edilmiştir. Termomineral kaynak, kükürtlü kaynak olarak Almanya'daki Oberdof Kaplıcası (H₂S 1,1ppm) ve Akrototermal su olarak, Bursa Askeri Hastane Kaplıcası suyuna benzemektedir. (DSİ, 2021)

Çizelge B.11 – Şanlıurfa ilinin yeraltı suyu potansiyeli (DSİ, 2021)

İlçe bazında havzalar	Miktarı (hm ³ /yıl)
Viranşehir-Ceylanpınar havzası	1216
Harran –Akçakale havzası	923
Suruç havzası	245
Birecik havzası	118,05
Halfeti havzası	62,87
Yaylak (Baziki) havzası	245,72
Bozova havzası	164,78
Hilvan havzası	220
Siverek havzası	250

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Çizelge B.12 - Şanlıurfa İli Yer Altı Su Seviyeleri (DSİ, 2021)

İLÇE	Kullanma Belge Adedi	Pompaj (m ³ /s)	Tahsis Miktarı (hm ³ /yıl)	YAS Seviyesi Yaklaşık (m)
Viranşehir-Ceylanpınar	6576	132,765	1501,958	80-270
Harran-Akçakale	3912	67,202	433,974	0-160
Suruç	623	5,090	38,810	0-120
Birecik-Halfeti	1213	3,530	22,330	20-200
Bozova	634	3,845	18,887	10-150
Hilvan-Siverek	3293	38,691	233,144	50-260

Not: Harran-Akçakale ve Suruç havzasında yapılan yüzey sulaması sonucu tahsis edilen rezervin büyük bir kısmı kullanılmamaktadır.

B.1.3. Denizler

Şanlıurfa İlinin kıyısı bulunduğu deniz bulunmamaktadır. (İÇŞM, 2021)

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Su Yönetim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Havza Koruma Eylem Planları çerçevesinde Fırat Havzası Havza Koruma Eylem Planı kapsamında, havzanın korunmasına yönelik olarak havza bazında yapılan Havza Yönetim Heyeti Toplantıları ile iller bazında yapılan İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu Toplantıları Bölge Müdürlüğümüz sekreteryasında yapılmakta, ayrıca Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen izleme noktalarında gerekli numunelerin alınarak analizlerinin yapılması ve belirlenen parametrelerin ölçülmesi işlemleri de bu çerçevede devam etmektedir.

Yine içme suyu ve yeraltı suyu havzalarının korunmasına yönelik olarak gelen tesis ve imar talepleri ilgili mevzuatlar çerçevesinde değerlendirilerek görüş bildirilmektedir. (DSİ, 2021)

İlgili kurumdan nitrat kirliliği ile ilgili yapılan analiz sonuçlarına ulaşılamamıştır.

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Şanlıurfa İl genelinde endüstrinin yayıldığı alanlar Organize Sanayi Bölgeleri'dir. Endüstride kullanılan su kaynağı Belediye'den alınmaktadır. Atıksu deşarj noktası koordinatları: Y:469885.491 X:4105175.591 Z:630.380 (ED-50 6 Derece) (Şanlıurfa OSB, 2021)

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Yine ilimiz sınırları içerisinde bulunan ve içme suyu kaynağı olarak kullanılmakta olan Atatürk ve Birecik Baraj Göllerinin çevresinde mevcut yerleşim yerlerinden kaynaklanan atık suların arıtılmaksızın alıcı ortama deşarjı bu su kaynaklarımız için kirlilik nedenlerini oluşturmaktadır. "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği" doğrultusunda içme ve kullanma suyu temin edilen kıta içi yüzeysel sularla ilgili kirletme yasaklarının uygulanması sureti ile söz konusu su kaynaklarının korunması amaçlanmaktadır. (İÇŞM, 2021)

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Şanlıurfa ili geniş bir tarımsal potansiyele sahiptir. İlimizin toplam tarım alanı 12.200.014 dekar olup toplam tarım alanı Türkiye tarım alanının yaklaşık % 4,9 'una sahiptir. Konya ve Ankara'dan sonra üçüncü sırada yer almaktadır. GAP bölgesinde ise bu oran % 36,4'e çıkmaktadır. İlimizde sulu ve kuru tarım alanlarında başta Buğday, Arpa, ve Pamuk olmak üzere Dane Mısır, Sebze tarımı yapılmakta olup meyvecilikte de Antep Fıstığı, Üzüm, Nar, Badem, Zeytin üretimi yapılmaktadır. Tarım alanlarında NPK (Azot, Fosfor, Potasyum) içerikli kimyasal gübreler ve türevleri ile çiftlik gübreleri de kullanılmaktadır. Ayrıca tarımsal faaliyette bulunan alanlarda yabancı otları mücadelede herbisitler, çeşitli zirai zararlı ve hastalıklara karşı da pestisitler-fungusitler kullanılmaktadır.

İldeki toplam arazi varlığının %59,3'ü tarım alanı, %12,6'sı mera arazisi, %0,7'si fundalık ve ormanlık, %2'si su yüzeyleri ve %25'i de diğer arazileri oluşturmaktadır.

İldeki tarım alanlarının %80,37'ü tarla arazisi, %8,84'ü meyve alanı, %1,72'si ise sebze alanı olarak değerlendirilmektedir. İlimizin 12.200.014 dekar tarım arazisininin 4.770.964 dekarı yani %39,11'ü sulanmaktadır. (Şanlıurfa Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2019)

B.3.2.2. Diğer

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi olarak 7 kırsal ilçemizde aktarma istasyonları ile merkez katı atık sahasına taşınmaktadır. 3 kırsal ilçemizde vahşi depolama bulunmaktadır. Harran, Halfeti, Hilvan. Hilvan ilçemizde de Katı Atık Aktarma istasyonu proje aşamasında olup ihaleye çıkılacaktır. Vahşi Depolama sahası bulunan ilçelerimizde etkilenebilecek bir su kaynağı bulunmamaktadır. (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, 2021)

B.4. Denizler

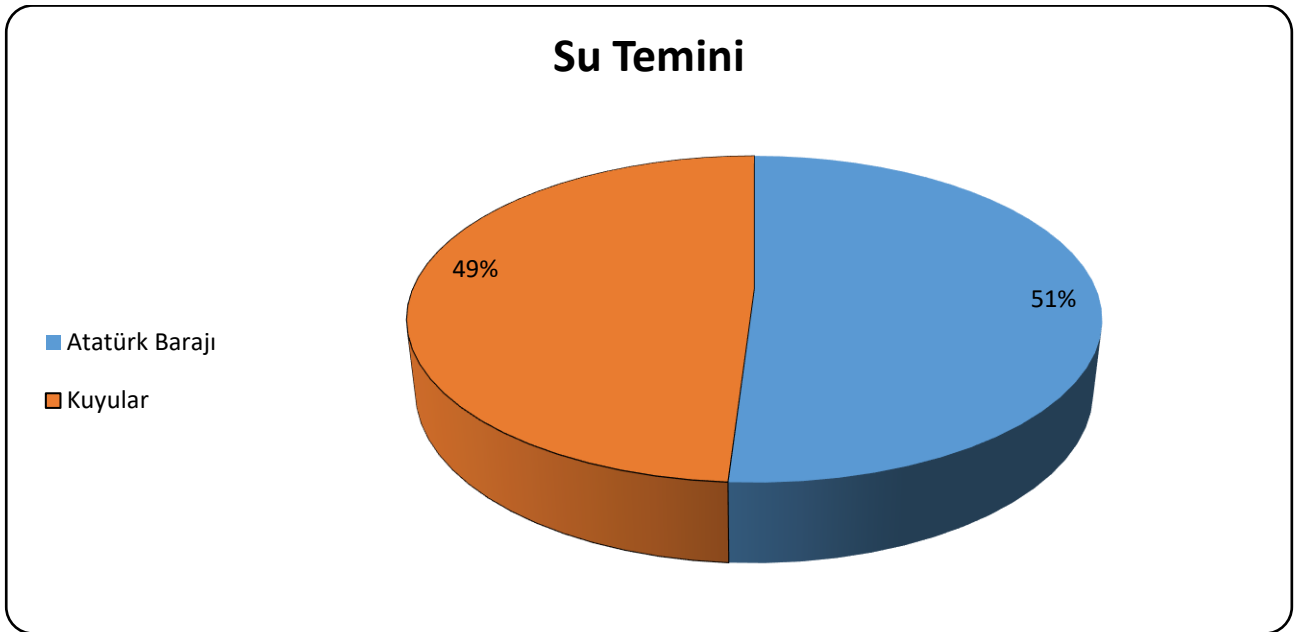
Şanlıurfa İlinin kıyısı bulunduğu deniz bulunmamaktadır. (İÇŞM, 2021)

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlimizde kentsel su temini için Atatürk Baraj göletinden ve kuyulardan faydalanılmaktadır. (ŞUSKİ, 2021)

Grafik B.4 – 2020 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı (ŞUSKİ, 2021)

İlçe merkezlerimizin içme ve kullanma suyu ihtiyacı için Atatürk Baraj göletinden il genelinde 115.393.000 m³/yıl, yeraltı kuyularından (keson kuyular dahil) 115.167.000 m³/yıl su temini yapılmaktadır.

Merkez ilçelerimiz olarak 1.006.013 kişi ve diğer ilçeler 1.109.243 kişi olmak üzere içme suyu ve kanalizasyon hizmeti verilmektedir. İl genelinde 3 merkez ilçe olmak üzere toplam 13 ilçede hizmet verilmektedir. (ŞUSKİ, 2021)

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Yeraltı su kuyularından toplam 115.167.000 m³/yıl su temini yapılmaktadır. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen suyun; içme suyu, sanayi ve tarımda vb. kullanılan miktarları ile ilgili sağlıklı veri bulunmamaktadır. Merkez ilçelere hizmet veren 1 adet içme suyu arıtma tesisimiz mevcut olup 540.000 m³/gün kapasitesine sahiptir. (ŞUSKİ, 2021)

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

İçme Suyu temin edilen en büyük kaynak olarak Atatürk Baraj göletinin toplam hacmi 48,7 milyar metreküp değerindedir. (ŞUSKİ, 2021)

B.5.2. Sulama

İlimiz genelinde tarım alanları Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verilerine göre 1.178.325 ha (11.783.250 da) tarım arazisi bulunmaktadır. Bu alanlardan sulamaya elverişli olanlar 763.449 ha (7.634.490 da) olup, bu alanların ekonomik olarak sulanabilir kısmı 505.616 ha (5.056.160 da) dır. Ekonomik olarak sulanabilir alanların %68'i işletmede olup, toplam sulanabilir alanların %57'sine tekabül etmektedir.

İlimiz genelinde 2020 yılı içerisinde toplam 433.830 ha (4.338.300 da) arazide sulu tarım yapılmış olup, bunların 304.033 ha (3.040.330 da) lık kısmı Bölge Müdürlüğümüzce inşa edilerek sulamaya açılan alanlardır. 129.797 ha (997.970 da) alan ise Halk sulamaları ile sulanmıştır.

Sulanan alanlardan; Harran ovasında açık kanal salma sulama, Yaylak Ovası, Bozova Pompaj Sulaması, Buğdayhöyük Sulaması ve Suruç Ovası Pompaj Sulaması ise kapalı-basınçlı sulama sistemleri ile sulanmaktadır. Bunların dışında kuyulardan elde edilen su ile yağmurlama, damlama ve salma sulama yapılmaktadır.

İlimizde salma sulama yapılan alan 166.356 ha (1.663.560 da)'dır. Sulama alanlarımızdan bilhassa salma sulama yapılan alanlarda tahliye kanallarımız mevcut olup, basınçlı sulama yapılan alanlarda da ihtiyaç görülen kısımlar için tahliye kanalları yapılmaktadır.

Salma sulama yapılan alanlar genel olarak Harran Ovasındadır. Bu bölgede yürütülen Drenaj Projeleri ile taban suyu, tuzluluk ve çoraklaşma problemlerinin giderilmesi amaçlanmaktadır. Bu projeler kapsamında şu zamana kadar 700.000 dekar alanda drenaj çalışması yapılmış olup, 100.000 dekar alanın drenaj çalışmaları devam etmektedir. Drene edilen sular ana tahliye kanallarımıza bağlanmaktadır. (DSİ, 2021)

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Salma sulama Sistemi ile 185.149 ha (1.851.490 da) alan sulanmakta olup, 99.797 ha (997.970) da alan Halk tarafından farklı sistemler ile sulanmaktadır. (DSİ, 2021)

Çizelge B.13 – Sulama Alanlarının İşletilmesi İle İlgili Bilgiler (DSİ, 2021)

İşletme Şekli	2020 Yılı (ha)
Devralan Kuruluşlarca İşletilen (Birlikler)	302.035
Diğer (Hacikamil, Evrenpaşa)	1.998
Toplam	304.033

Çizelge B.14 – Sulama Birliği-Devraldığı Tesis (DSİ, 2021)

Sıra No	Sulama Birliğinin Adı	Devraldığı Tesisler
1	Fırat S.B.	Şanlıurfa-Harran
2	Haktanır S.B.	Şanlıurfa-Harran
3	Topçu - Gündaş	Şanlıurfa-Harran-Suruç
4	Tek Tek S.B.	Şanlıurfa-Harran
5	Şuayb S.B.	Şanlıurfa-Harran
6	Gap S.B.	Şanlıurfa-Harran
7	GüzelYurt S.B.	Şanlıurfa-Harran
8	Yukarı Harran S.B.	Yukarı Harran
9	Cullap S.B.	Yukarı Harran
10	Atatürk Barajı S.B.	Yaylak Ovası
11	Tatarhöyük S.B.	Bozova Pompaj Sulaması

B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Yağmurlama, Damlama Sulama Sistemi ile 124.650 ha (1.246.500 da) alan sulanmaktadır. (DSİ, 2021)

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İlimizde faaliyet gösteren OSB ihtiyaç duyduğu su miktarı olan ortalama 3.075.197 m³/yıl debi ŞUSKİ tarafından karşılanmaktadır. Bu debinin tamamının kaynağı Atatürk Baraj göletidir. (ŞUSKİ, 2021)

Tüm atıksular Şanlıurfa Organize Sanayi Bölgesi Merkezi Atıksu Arıtma_Tesisi'nde arıtıldıktan sonra kuru dere olan Dana Deresi'ne deşarj edilmektedir. SKKY Tablo 19: Karışık Endüstriyel Atık Suların Alıcı Ortama Deşarj Standartları Küçük ve Büyük Organize Sanayi Bölgeleri ve Sektör Belirlemesi Yapılamayan Diğer Sanayiler'e tabidir. (Şanlıurfa OSB, 2021)

Çizelge B.15 – Şanlıurfa Organize Sanayi Bölgesi'nde 2020 Yılında Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı (ŞUSKİ, 2020)

OSB Adı	Kaynak	Yıl	Tüketim
Şanlıurfa OSB	ŞUSKİ	2020	3.075.197 m3/yıl

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Çizelge B.16 – Şanlıurfa İlinde Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı (DSİ, 2021)

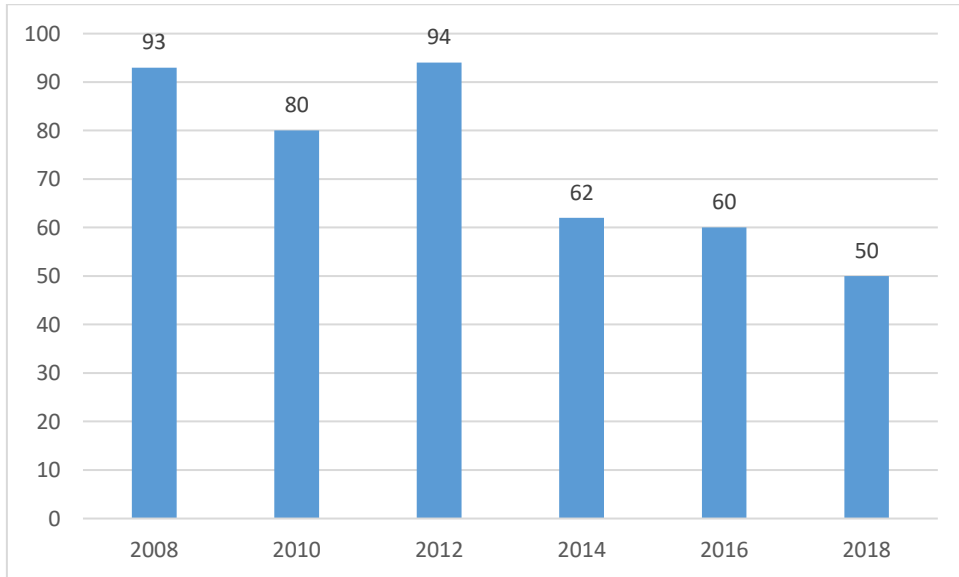
Baraj ve Hes	Yıllık Üretim
Atatürk Barajı	8.900 GWh
Birecik Barajı	2.518 GWh
Şanlıurfa HES	124 GWh

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

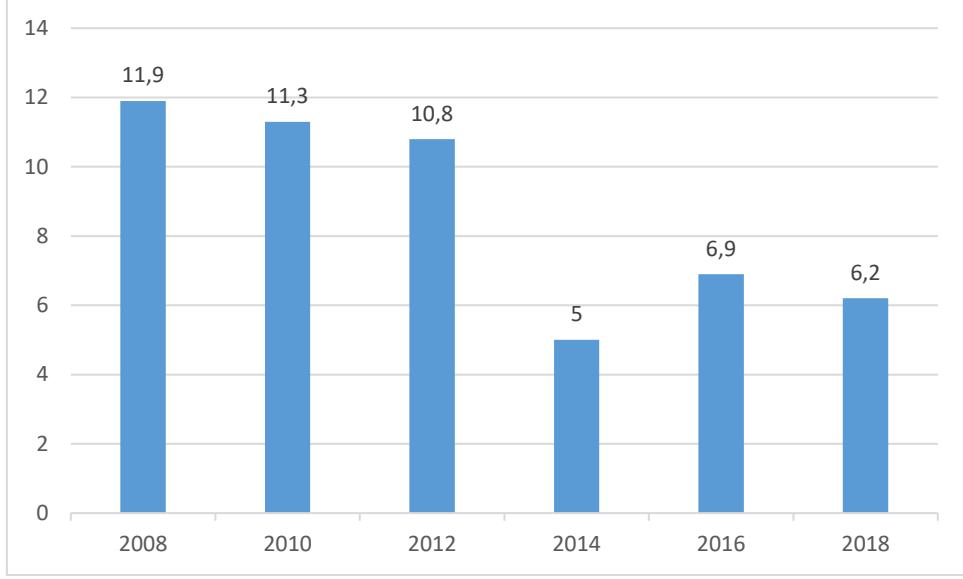
İl genelinde rekreatiyonel (örneğin: park, bahçe sulaması, havuz suları vb) amaçlı kullanılan su miktarı 13.939.757 m³/yıl değerindedir. (ŞUSKİ, 2021)

B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

Grafik B.5 - 2008-2018 yılları arası kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı (TÜİK, 2021)

Grafik B.6 - 2008-2018 yılları arası atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (TÜİK, 2021)

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Çizelge B.18 – 2020 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

(Şanlıurfa Çevre Yönetim ve Denetim Şube Müdürlüğü, Şanlıurfa OSB, 2021)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
Şanlıurfa Birecik OSB	Faaliyette Değil	-	-	-	-	-
Şanlıurfa Merkez OSB	Faaliyette	4000	YOK	Fiziksel +Kimyasal+Biyolojik	1,918	Dana Deresi
Siverek OSB	Faaliyette Değil	-	-	-	-	-
Viranşehir OSB	Faaliyette	250	YOK	Fiziksel +Biyolojik	-	Kuru Dere Yatağı

Çizelge B.19 - 2020 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(Şanlıurfa Çevre Yönetim ve Denetim Şube Müdürlüğü, 2021)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT'si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	32	27
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi	2	1
Diğer	25	20

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler

Merkez Katı Atık Düzenli Depolama Sahamızda sızıntı suyu toplama havuzu bulunmaktadır. Sızıntı suyu arıtma tesisi henüz bulunmamaktadır ancak plan aşamasındadır. Sızıntı suyu geri devri yapılmaktadır. (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, 2020)

B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

Çizelge B.20 – 2020 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu

(Şanlıurfa Çevre Yönetim ve Denetim Şube Müdürlüğü, 2021)

ARITILDIKTAN SONRA BERTARAF EDİLEN ATIKSU DURUMU							
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
65.858.940	30.000	0	0	380.340	22.750	0	66.292.030

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

2020 yılı için herhangi bir veri girişi olmamıştır. (İÇŞM, 2021)

Çizelge B.21 - 2020 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler

(İÇŞM, 2021)

Şüpheli Saha Sayısı	Takip Gerektiren Saha Sayısı	Kirlenmiş Saha Sayısı
-	-	-

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi

İlimizde Arıtma Çamurları, Akçakale Atıksu Arıtma Tesisi (1000 ton/yıl), Merkez Atıksu Arıtma Tesisi 15000 (ton/yıl), Şanlıurfa 2. Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü Merkezi Atıksu Arıtma Tesisi (700 ton/yıl), Şanlıurfa/Viranşehir OSB Müdürlüğü Atıksu Arıtma Tesisi (1 ton/yıl) ve ŞUSKİ Siverek Atıksu Arıtma Tesisi (4964 ton/yıl) kaynaklı olup; Şanlıurfa 2. Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü Merkezi Atıksu Arıtma Tesisi arıtma çamurları Kahramanmaraş ÇİMKO' ya yakmaya, Akçakale Atıksu Arıtma Tesisi, Merkez Atıksu Arıtma Tesisi, Şanlıurfa/Viranşehir OSB Müdürlüğü Atıksu Arıtma Tesisi ve ŞUSKİ Siverek Atıksu Arıtma Tesisi ise Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Düzenli Depolama Sahası'na gönderilmektedir. (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, ŞUSKİ, 2021)

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde herhangi bir çalışma yapılmamıştır. (İÇŞM, 2021)

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge B.22 - 2019 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2020)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	490	1.876.500
Fosfor	220	
Potas	38	
TOPLAM	748	

Çizelge B.23 - 2019 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb) (Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2020)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Zararlı ile mücadele	5750	
Herbisitler	Yabancı ot ile mücadele	6389	
Fungisitler	Mantar hastalıkları ile mücadele	11.118	
Rodentisitler	Kemirici ile mücadele	0,8	
Nematositler	-	-	-
Akarisitler	Örümcekler ile mücadele	520	
Kışlık ve Yazlık Yağlar			
Diğer			
TOPLAM		24.157,8	1.345.000

İlgili kurumdan 2020 yılı verileri alınamadığından 2019 verileri kullanılmıştır. İlgili kurumdan tarım ilacı birikimine dair bilgi alınamamıştır.

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz genelinde içme ve atıksu hizmetleri verilmektedir. Bu amaçla 1 adet merkez içme suyu arıtma tesisi,4 adet (Şanlıurfa Merkez, Akçakale, Siverek ve Hilvan) atıksu arıtma tesisi aktif olarak işletimi yapılmaktadır. Diğer ilçelerimizde içme suyu arıtma tesisi yapımı konusunda Siverek, Hilvan, Birecik ve Suruç'ta çalışmalar devam etmektedir. (ŞUSKİ, 2021)

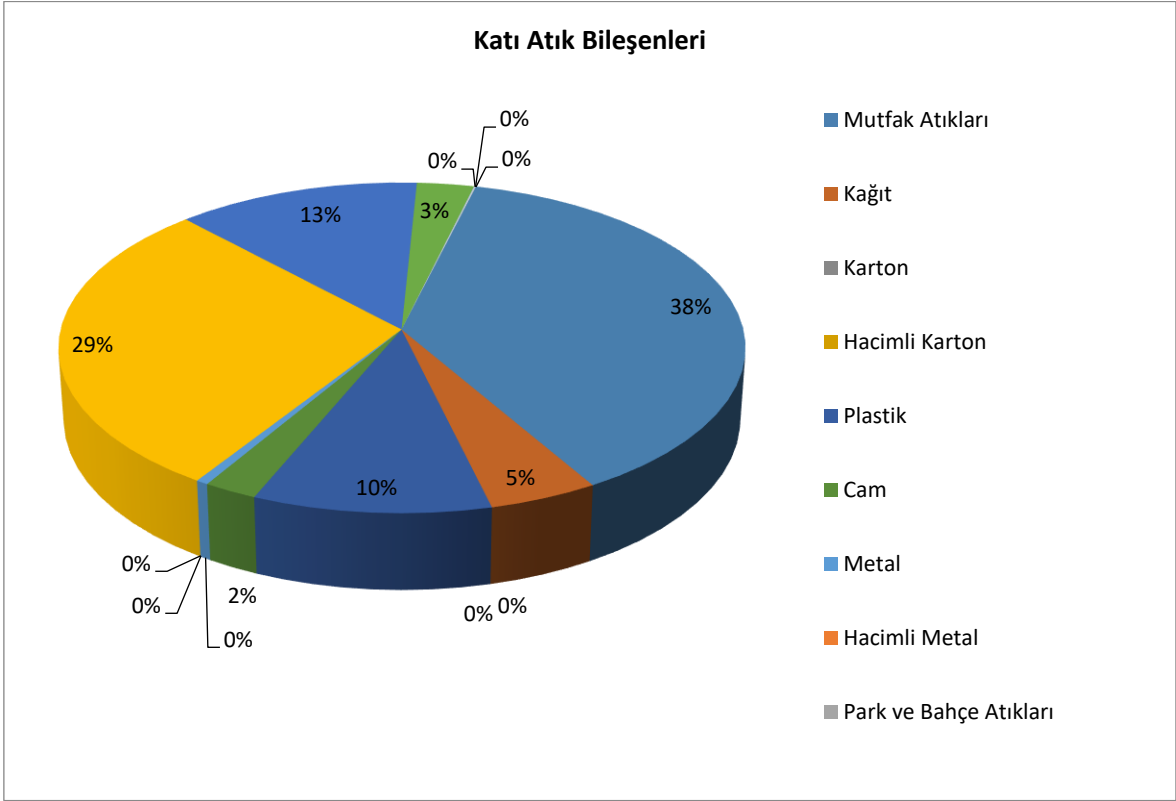
Kaynaklar

- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- DSİ
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediye Başkanlığı
- Şanlıurfa Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- ŞUSKİ

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

Şanlıurfa İli 2019 yılı katı atık miktarı 435.382 tondur. Merkez Katı Atık Düzenli Depolama Sahamızda sızıntı suyu toplama havuzu bulunmaktadır. Sızıntı suyu arıtma tesisi henüz bulunmamaktadır ancak plan aşamasındadır. Sızıntı suyu geri devri yapılmaktadır. (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, 2020)

Grafik C.7 - 2019 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu
(Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, 2020)

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2020 katı atık verileri gönderilmemiştir.

Çizelge C.24 – 2020 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, 2021)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye	Birliğin Adı Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Üretilen Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Toplanan Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor? (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi				
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon)	Yakma	Düzensiz Depolama	Depo Gazından Enerji Üretimi
Haliliye		376.251		350		313,967						X	Mekanik Ayırma			X
Eyyübiye		379.123		290		283,53						X	Mekanik Ayırma			X
Karaköprü		195.552		125		115,99						X	Mekanik Ayırma			X
Siverek		258.265		110		102,92			1		Belediye	X	Mekanik Ayırma			X
Bozova		58.565		50		40			1		Belediye	X	Mekanik Ayırma			X
Ceylanpınar		87.684		70		63,42			1		Belediye	X	Mekanik Ayırma			X
Halfeti		41.142		40		30						X	Mekanik Ayırma			X
Harran		87.843		10		9,7						X	Mekanik Ayırma			X
Hilvan		42.829		22		20						X	Mekanik Ayırma			X
Suruç		104.302		84		82,35			1		Belediye	X	Mekanik Ayırma			X
Akçakale		113.194		60		56,84			1		Belediye	X	Mekanik Ayırma			X
Birecik		95.149		25		19,24			1		Belediye	X	Mekanik Ayırma			X
Viranşehir		195.910		120		116,99			1		Belediye	X	Mekanik Ayırma			X
İl Geneli		2.035.810		1356		1255		1,09	7		Belediye					

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

Çizelge C.25 – 2020 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi
(Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, 2021)

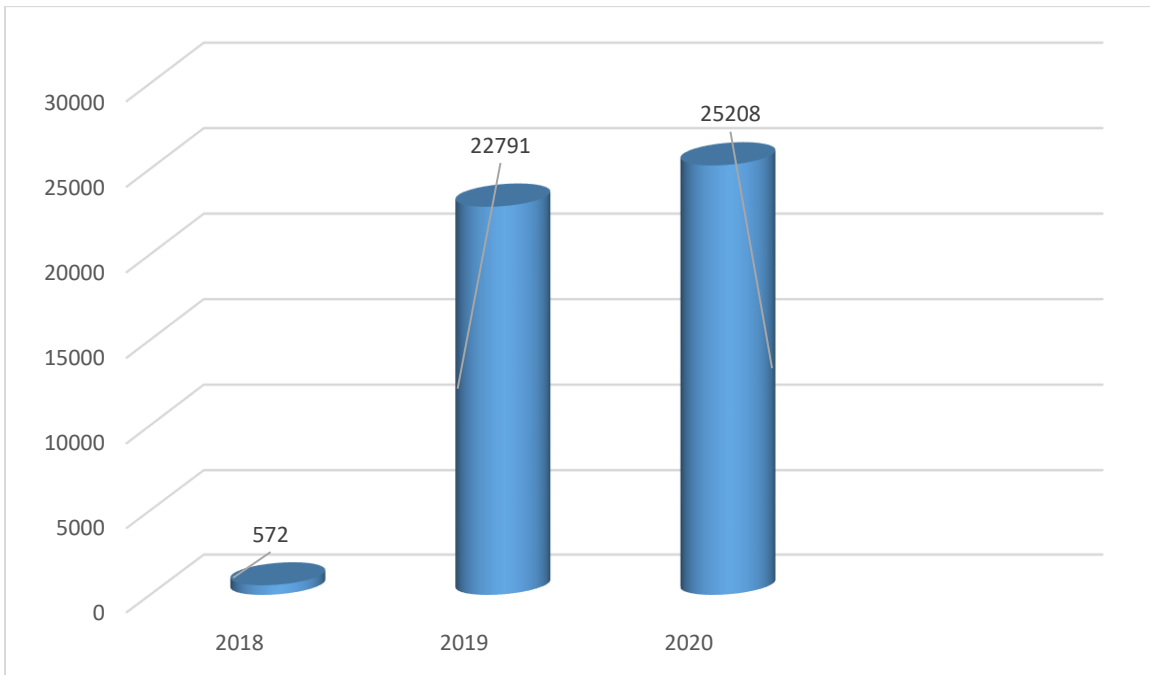
Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi		Hafriyat Toprağı Yönetimi
			Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Düzenli Depolama Tesisi Sayısı	Döküm Sahası Sayısı
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi	370,260	105,000	0	3 Adet	3 Adet
İl Geneli (Toplam)	370,260	105,000	0	3 Adet	3 Adet

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

C.3.1. Eğitimler

Çizelge C.26 – 2020 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler
(Şıfır Atık Bilgi Sistemi, 2021)

Hedef Kitle	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Eğitim Verilen Kişi Sayısı
Kurum Temsilcileri	529	15990
Öđrenci	27	9218

Grafik C.8 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı (İÇŞM, 2021)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

Çizelge C.27 – 2020 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri
(İÇŞM, 2021)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Belediye/AVM/OSB/Üniversite/Site/havaalanı	İlçesi	Toplanan Atık Türü Sayısı	Toplanan Atık Grupları
1. Sınıf AGM	Belediye	Haliliye	6	Kağıt,Plastik, Metal, Giysi, Pil, Atık Bitkisel Yağ
2. Sınıf AGM AVM			
3. Sınıf AGMOSB, Üniversite, Site, havaalanı			
Mobil Atık Getirme Merkezi				

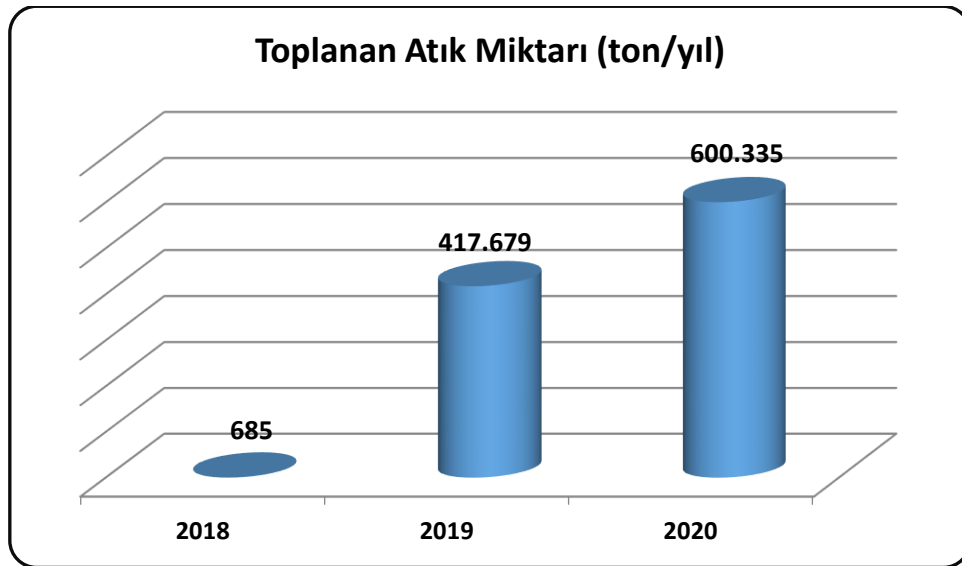
C.3.3. Atık Miktarları

Çizelge C.28 – 2020 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2021)

	İlçe	Toplanan Atık Miktarı (Kg)
Kağıt, karton (15 01 01, 15 01 05, 20 01 01)	Birecik	285
	Karaköprü	2623
	Haliliye	16090
	Akçakale	7
	Halfeti	46
	Bozova	60
	Eyyübiye	29037
	Ceylanpınar	62
	Viranşehir	330
	Hilvan	72
	Suruç	10
Plastik (15 01 02, 15 01 05, 17 02 03, 20 01 39)	Haliliye	237
	Karaköprü	45
	Eyyübiye	2135
	Ceylanpınar	48750
	Bozova	300
Metal (15 01 04, 17 04 07, 20 01 40)	Birecik	9860
	Karaköprü	9380
	Eyyübiye	565
	Viranşehir	8760
Cam (15 01 07, 17 02 02, 20 01 02)	Eyyübiye	1.100
Ahşap (15 01 03, 17 02 01, 20 01 38)	Birecik	9.320
Tekstil (15 01 09, 20 01 10, 20 01 11)		0
Pil(16 06 01*)	Eyyübiye	3540
	Birecik	840
Akü (16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05, 20 01 33*, 20 01 34)	Karaköprü	10
	Haliliye	154
	Harran	2

	Hilvan	1
	Siverek	3
	Eyyübiye	38
	Ceylanpınar	1
	Viranşehir	4
Toner-Kartuş (08 03 17*, 20 01 27*)	Birecik	20
	Karaköprü	203
	Haliliye	49
	Harran	15
	Halfeti	35
	Bozova	11
	Eyyübiye	142
	Ceylanpınar	55
	Viranşehir	72
	Hilvan	10
	Siverek	1
	Suruç	4
Aydınlatma (20 01 21*)	Birecik	20
	Karaköprü	97
	Haliliye	141
	Harran	88
	Halfeti	2
	Bozova	19
	Eyyübiye	36
Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36, 16 02 13*, 16 02 14*, 09 01 10, 09 01 11, 09 01 12)	Birecik	7360
	Karaköprü	2751
	Haliliye	3971
	Harran	44
	Viranşehir	7581
	Ceylanpınar	840
	Eyyübiye	2
	Siverek	1
İlaçlar (20 01 31*, 18 01 08*, 18 02 07*, 20 01 32)		0
Bitkisel atık yağ (20 01 25, 20 01 26*)	Birecik	165
	Karaköprü	331
	Haliliye	423
	Siverek	51
	Viranşehir	81
	Eyyübiye	393
Hacimli atıklar (20 03 07)	Birecik	9320
Araç bakım/onarım(16 01 03, 16 01 07*)	Haliliye	5450
Tehlikeli atık (20 01 13*, 20 01 14*, 20 01 15*, 20 01 17*, 20 01 19*, 20 01 27*, 20 01 29*, 20 01 37*)	Birecik	1158
	Karaköprü	4810
	Haliliye	1087
	Harran	3810
	Halfeti	420
	Bozova	587
	Eyyübiye	2669
	Ceylanpınar	120659
	Viranşehir	424
	Hilvan	167
Organik atık	Haliliye	200

	Siverek	360
	Suruç	125
	Akçakale	115
Karışık (plastik, kağıt, cam, metal)	Birecik	525
	Karaköprü	13463
	Haliliye	26706
	Akçakale	708
	Halfeti	317
	Bozova	200
	Eyyübiye	65706
	Ceylanpınar	460
	Viranşehir	13819
	Hilvan	697
	Suruç	2236
	Harran	588
Siverek	9265	
TOPLAM		454732

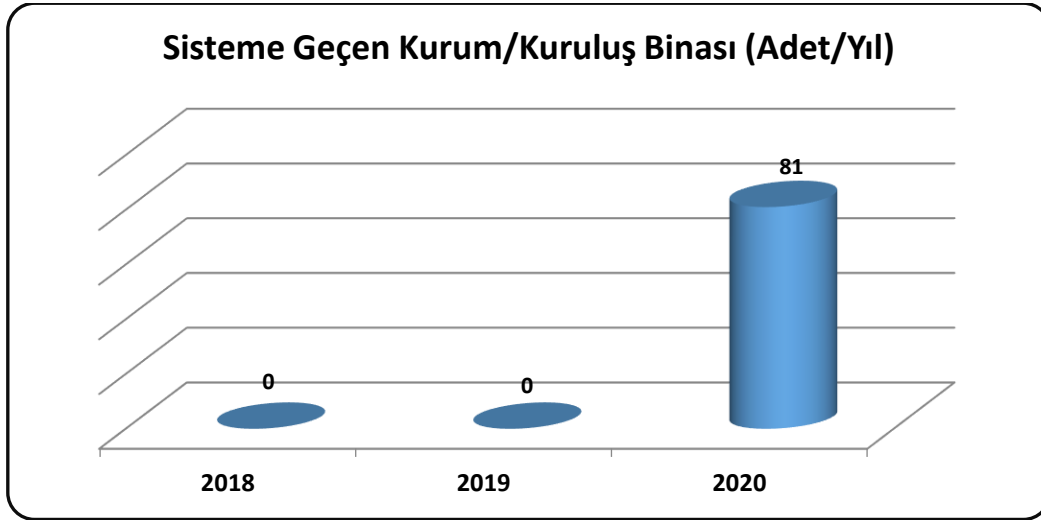
Grafik C.9 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2021)

C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

Çizelge C.29 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2021)

Kurum Türü	Toplam Kurum Sayı	Sisteme Geçen Kurum Sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	-	0
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	-	215
Alışveriş Merkezi	3	1
Belediye	13	0
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	41	2

ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	619	1
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	1	1
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	2874	6
Havalimanı	1	0
İl Özel İdaresi	0	0
İş merkezi ve Ticari Plaza	-	1
Kamu Kurum ve Kuruluşu	-	64
Konaklama İşletmeleri	88	1
Liman	0	0
Organize Sanayi Bölgesi	3	0
Sağlık Kuruluşu	19	8
Tren ve Otobüs Terminali	3	0
Zincir Marketler	-	97

Grafik C.10 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2021)

2018:0; 2019:0; 2020:81 adet kurum ve kuruluş binası sıfır atık belgesi almıştır. (İÇŞM, 2021)

C.3.5. Ekipman

Çizelge C.30 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2021)

Kurumlardaki Kumbara Sayısı	Kurumlardaki Konteyner Sayısı	Belediye Genelindeki Konteyner Sayısı
127	8	56

C.3.6. Kompost

İlimizde Kompost Tesisi yoktur. (İÇŞM, 2021)

C.3.7. Sıfır Atık Belgesi

Çizelge C.31 - Temel Seviye Sıfır Atık Belgesi almış kurum türlerine ilişkin bilgiler
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2021)

Kurum Türü	Sıfır atık sisteminde faaliyet bildiren sayısı	Sıfır Atık Belgesi alan sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	0	0
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	267	215
Alışveriş Merkezi	1	1
Belediye	7	0
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	4	2
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	1	1
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	1	1
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	145	6
Havalimanı	1	0
İl Özel İdaresi	0	0
İş merkezi ve Ticari Plaza	1	1
Kamu Kurum ve Kuruluşu	135	64
Konaklama İşletmeleri	3	1
Liman	0	0
Organize Sanayi Bölgesi	2	0
Sağlık Kuruluşu	103	8
Tren ve Otobüs Terminali	1	0
Zincir Marketler	120	97

C.4. Ambalaj Atıkları

Çizelge C.32 - 2019 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2021)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı (kg)	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı (kg)
Plastik	7.625	
Metal		
Kompozit		3.574.265
Kağıt Karton	1.170.015	
Cam		
Ahşap		
Karışık	12.351.210	
Toplam	13.528.850	3.574.265

*Ambalaj Bilgi Sisteminde 2020 yılı istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2019'u içermektedir.

Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında Ambalaj Bülteninden ulaşılabilir.

Çizelge C.33 - 2020 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2021)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	154
Ambalaj Üreticisi Sayısı	7
Tedarikçi Sayısı	2
Toplama-Ayırma Tesisi	6
Geri Kazanım Tesisi	11

Grafik C.11 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2021)

Çizelge C.34 - 2020 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2021)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
4	-	-	4

Çizelge C.35 - 2020 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2021)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt- Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
6	6	-	-	-	-	-	-

*Bir geri kazanım tesisi birden fazla ambalaj atığı işleyebileceğinden toplam Geri Kazanım Tesis Sayısı farklı olabilir.

Grafik C.12 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2021)

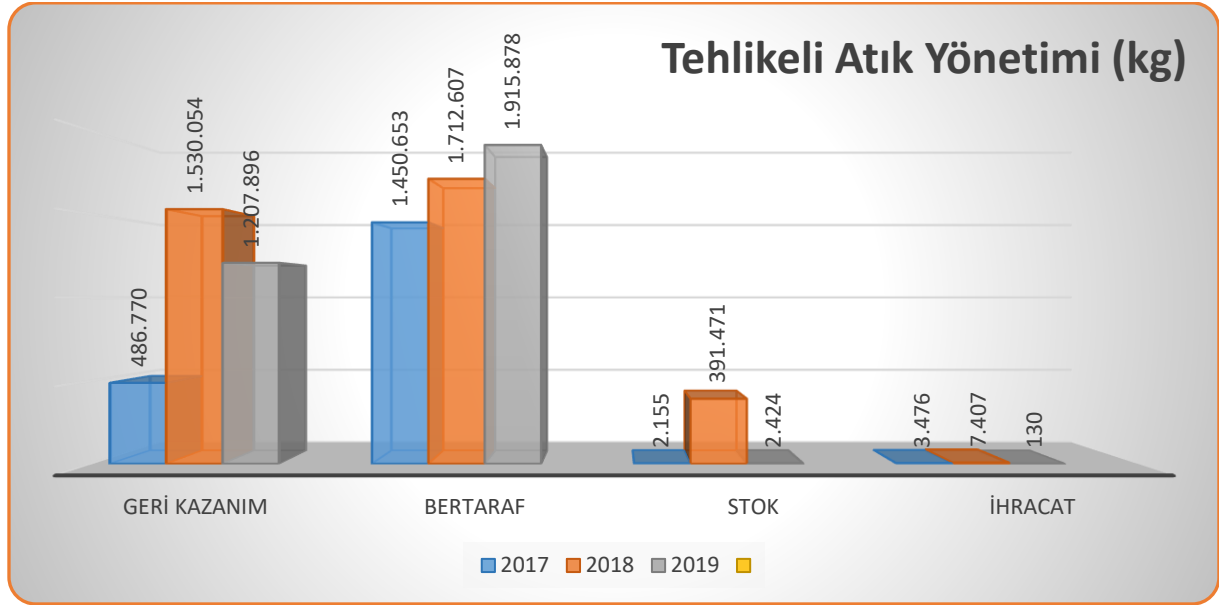
Çizelge C.36 – 2020 yılında Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı (AAYP) durumu
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2021)

Belediye Adı	Nüfusu	AAYP Durumu (Var-Yok)	AAYP Onay Tarihi
Birecik	97.183	Yok	
Karaköprü	224.544	Yok	
Haliliye	390.126	Yok	
Akçakale	118.112	Yok	
Halfeti	41.762	Yok	
Bozova	56.620	Yok	
Eyyübiye	388.057	Yok	
Ceylanpınar	90.943	Yok	
Viranşehir	204.593	Var	30.12.2019
Hilvan	43.647	Yok	
Suruç	104.474	Yok	
Harran	91.738	Yok	
Siverek	266.607	Var	21.09.2018

Çizelge C.37 - 2020 yılında Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum
(İÇŞM, 2021)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Sahibi	Kurucu Türü (Belediye-AVM-OSB-Havalimanı-Satış Noktası vd.)	Adresi	İzin/Onay tarihi	Atık Grupları
1. Sınıf AGM	Belediye	Belediye	Haliliye	-	Kağıt,Plastik, Metal, Giysi, Pil, Atık Bitkisel Yağ
2. Sınıf AGM					
3. Sınıf AGM					

C.5. Tehlikeli Atıklar

Grafik C.13 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

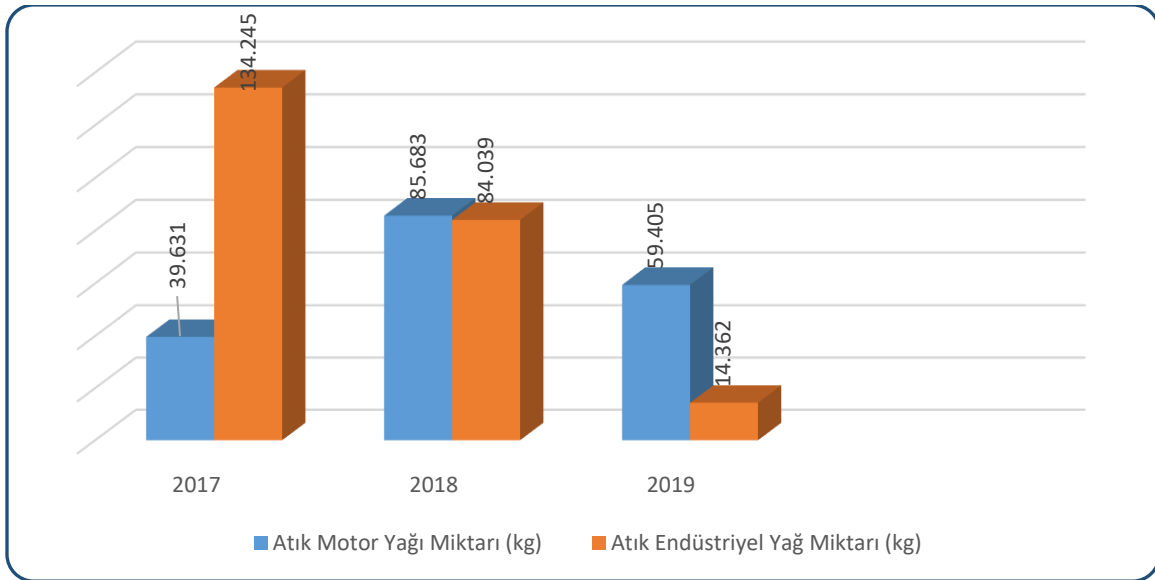
Çizelge C.38 - 2019 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	143.084
R2	Solvent (çözücü) ıslahı/yeniden üretimi	382
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/ geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm süreçleri dahil)	183.470
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	582.201
R5	Diğer anorganik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü	95
R7	Kirliliğin azaltılması için kullanılan parçaların(bileşenlerin) geri kazanımı	240
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	73.361
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	2.943.603

R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	219.573
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücreli depolama ve benzeri)	55
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	1.912.417
D10	Yakma (karada)	3.406

*Atık Beyan Sisteminde yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup beyan yılında atık üreticisinin tesiste oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir.

C.6. Atık Madeni Yağlar

Grafik C.14 – Yıllar itibariyle atık madeni yağ toplama miktarları &
(Atık Yönetim Uygulaması)

& Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

Atık motor yağı kodları : 13 02 04*, 13 02 05*, 13 02 06*, 13 02 07*, 13 02 08*
Atık endüstriyel yağ kodları : 12 01 06*, 12 01 07*, 12 01 10*, 12 01 12*, 13 01 01*, 13 01 04*, 13 01 05*, 13 01 09*, 13 01 10*, 13 01 11*, 13 01 12*, 13 01 13*, 13 03 01*, 13 03 06*, 13 03 07*, 13 03 08*, 13 03 09*, 13 03 10*, 13 05 06*, 19 02 07*

Çizelge C.39 – 2019 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

Geri kazanım^{&&} (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
73625	12	130	404

^{&&} Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Çizelge C.40 – Yıllar itibariyle toplanan atık akü ve pil miktarı (kg)*

(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

2014	2015	2016	2017	2018	2019
6.969	7.770	9.733	94.829	17.256	22.813

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

Çizelge C.41 – 2019 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis Sayısı¹	Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg)²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesis Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
0	42.152	0	0

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

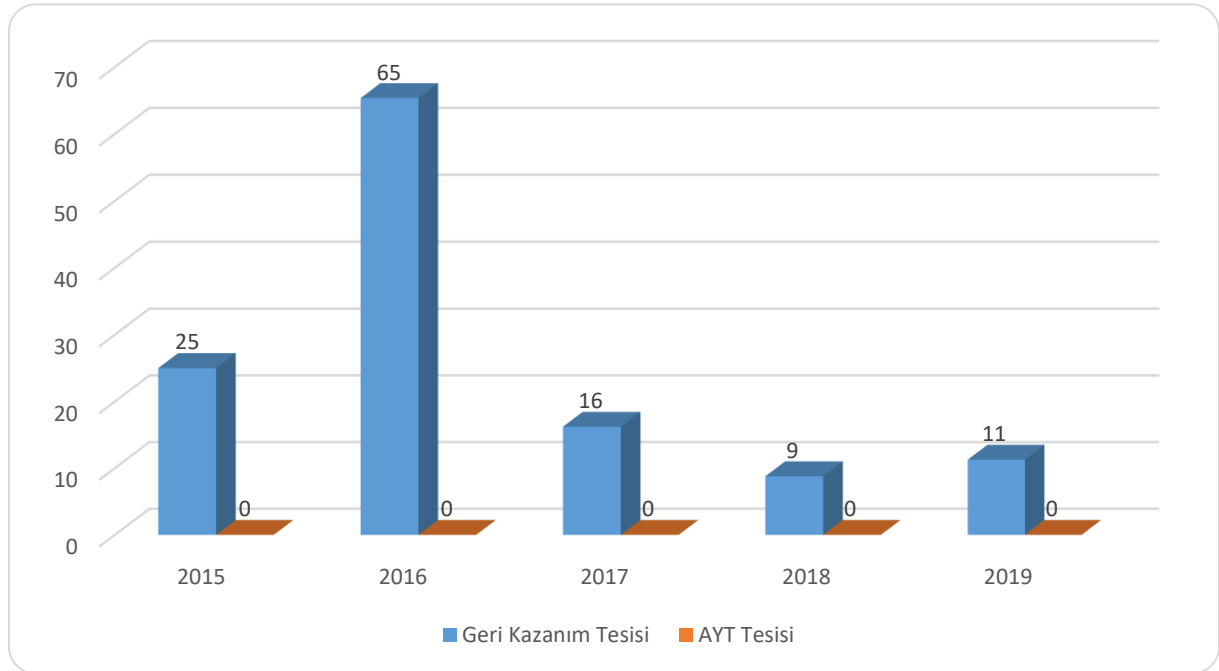
C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

Çizelge C.42 – 2019 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
0	0	0	0	0	0

Çizelge C.43 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Geri Kazanım Tesisi	19.690	25.420	65.356	16.210	8.791	11.273
AYT Tesisi	0	0	0	0	0	0

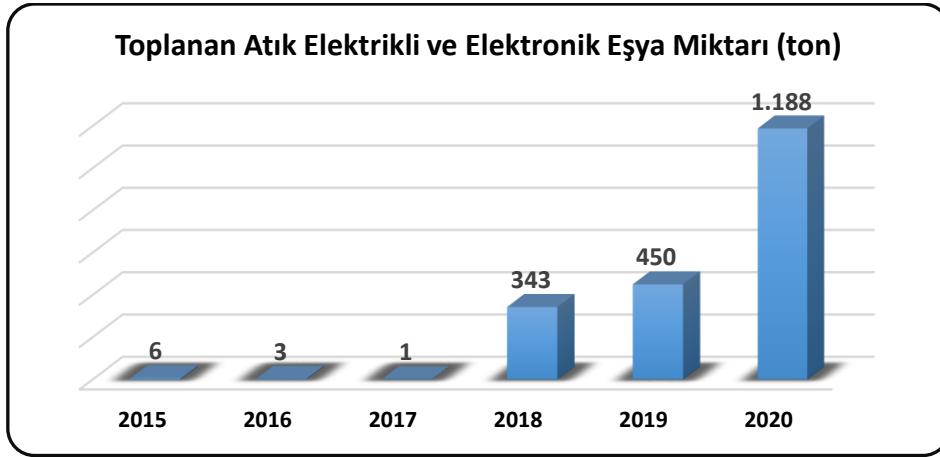
Grafik C.15 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan

2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü (AEEE) Yönetmeliği” hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (implantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

Grafik C.16 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

İlimizde AEEE işleyen tesis mevcut değildir. (Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

Çizelge C.44 – 2020 yılı teslim alınan ÖTA sayısı
(Ömrünü Tamamlamış Araçlar Uygulaması, 2021)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	Teslim Alınan ÖTA Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
0	1	0	42	47.613

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Çizelge C.44.1 – 2019 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri

(Atık Yönetim Uygulaması,2021)

Atık İşleme Yöntemi Kodu	İşlemin Yapıldığı Yer	Toplam
R12	Tesis Dışı	2.172.352
R13	Tesis Dışı	5.520
R3	Tesis Dışı	183.470
R4	Tesis Dışı	576.771

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

İlimizde demir ve çelik üretim tesisi bulunmamaktadır.

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan termik santral bulunmamaktadır.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

Şanlıurfa Merkez atıksu arıtma tesisinde ortaya çıkan arıtma çamurları öncelikle dekantör yardımı ile % 3,5 kuruluştan % 20 kuruluğa çıkartılmaktadır. Daha sonra solar kurutma sistemi ile % 90 kuruluğa getirilmektedir. İlçelerde ise Hilvan'da belt-filtre Siverek'te ise dekantör sistemi ile % 25-30 kuruluğa getirilmektedir. Akçakale'de stabilizasyon havuzları olduğu için yıllık çamur oluşmamaktadır.(ŞUSKİ, 2021)

İlimizde Arıtma Çamurları, Akçakale Atıksu Arıtma Tesisi (1000 ton/yıl), Merkez Atıksu Arıtma Tesisi 15000 (ton/yıl), Şanlıurfa 2. Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü Merkezi Atıksu Arıtma Tesisi (700 ton/yıl), Şanlıurfa/Viranşehir OSB Müdürlüğü Atıksu Arıtma Tesisi (1 ton/yıl) ve ŞUSKİ Siverek Atıksu Arıtma Tesisi (4964 ton/yıl) kaynaklı olup; Şanlıurfa 2. Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü Merkezi Atıksu Arıtma Tesisi arıtma çamurları Kahramanmaraş ÇİMKO'ya yakmaya, Akçakale Atıksu Arıtma Tesisi, Merkez Atıksu Arıtma Tesisi, Şanlıurfa/Viranşehir OSB Müdürlüğü Atıksu Arıtma Tesisi ve ŞUSKİ Siverek Atıksu Arıtma Tesisi ise Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Düzenli Depolama Sahası'na gönderilmektedir. (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, 2021)

C.13. Tıbbi Atıklar

Çizelge C.45 - 2020 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Şanlıurfa	x		3		2420,484		x		x	Şanlıurfa

Çizelge C.46 – Yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	984,404	917,695	1189,119	1446,963	2026,173	1898,329	2420,484

C.14. Maden Atıkları

İlimizde maden zenginleştirme tesisi bilgileri bulunmamaktadır. (İÇŞM, 2021)

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Çizelge C.47 – 2020 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı
(İÇŞM, 2021)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	5
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	7
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	0
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	0

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması
Ambalaj Bilgi Sistemi
Sıfır Atık Bilgi Sistemi
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (İÇŞM)

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla yükümlüdür.

2020 yılında, BEKRA bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri Çizelge Ç.48’de yer almaktadır. (İÇŞM, 2021)

Çizelge Ç.48 – 2020 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	0
Üst Seviye	0
TOPLAM	0

2020 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları Çizelge Ç.49’da yer almaktadır.

Çizelge Ç.49 – 2020 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları
(Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	0
Üst Seviye	0
Kapsam Dışı	0
TOPLAM	0

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde BEKRA sistemine kayıtlı herhangi bir kuruluş bulunmamaktadır. (İÇŞM, 2021)

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi
Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (İÇŞM)

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

Şanlıurfa Tüm Yüzölçüm Alanı için Karasal ve İç Su Ekosistemleri, Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi işine 2016 yılında başlanılmış olup; envanter çalışmaları 2018 yılında tamamlanmıştır.

Bu proje, ulusal mevzuatımız ile taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ve Yatırım Programında yer alan “Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi” kapsamında Şanlıurfa İli’nde biyolojik çeşitliliğin envanterinin yapılması ve izlenmesini amaçlanmıştır.

Proje ile biyolojik çeşitlilik envanter verilerinin literatür ve araziden sağlanması, göstergelerin belirlenmesi ve bu göstergeler üzerinden etkin izlemenin gerçekleştirilebilmesi için uygun yöntemin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. (Tarım ve Orman Bakanlığı 3.Bölge Müdürlüğü, Şanlıurfa Şube Müdürlüğü, 2021)

D.1. Flora

D.2. Fauna

D.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

D.4. Çayır ve Mera

İlimiz sınırları içerisinde mevcut 234000 ha çayır ve mera alanı bulunmaktadır. Çayır mera alanlarının kullanımından dolayı yıllar bazında herhangi bir artma veya azalma söz konusu olmamıştır. (Şanlıurfa Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2020)

D.5. Sulak Alanlar

Çizelge D.50 – Şanlıurfa İlinde Bulunan Sulak Alanlar (<https://saybis.tarimorman.gov.tr>, 2020)

Sulak Alan	Statü	İl	İlçe	Bölge	Havza	Tip	Tescil Alanı(ha)	Sulak Alanı(ha)
Atatürk Baraj Gölü	Diğer	Şanlıurfa	Siverek,Bozova,Hilvan	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Yapay	0	80331.43
Birika Gölü	Diğer	Şanlıurfa	Viranşehir	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Karasal	0	2.54
Karkamış Taşkın Ovası	Ulusal	Şanlıurfa	Birecik	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Karasal	27396	3458
Kürşiran Deresi	Diğer	Şanlıurfa	Viranşehir	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Yapay	0	30.81
Sarıbal Göleti	Diğer	Şanlıurfa	Siverek	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Yapay	0	243.49
Soydan Sulama Göleti	Diğer	Şanlıurfa	Siverek	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Yapay	0	291

Toprak su Sulama Göleti	Diğer	Şanlıurfa	Viranşehir	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Yapay	0	55
Yeleken bataklığı	Diğer	Şanlıurfa	Siverek	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Karasal	0	12.53
Yeleken bataklığı	Diğer	Şanlıurfa	Siverek	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Karasal	0	12.53
Çamçayı Deresi Göleti	Diğer	Şanlıurfa	Siverek	3.Bölge(Şanlıurfa)	Fırat - Dicle Havzası	Yapay	0	303

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

D.6.1. Tabiat Anıtları

Veri bulunmamaktadır. (Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, 2021)

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

Veri bulunmamaktadır. (Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, 2021)

D.6.3. Anıt Ağaçlar

1. Mülga Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 22.02.2010 tarih ve 1045 sayılı kararıyla 6 adet Çınar Ağacı tescillenmiştir.
2. Mülga Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 21.12.2010 tarih ve 1322 sayılı kararı ile iki adet çınar ağacı tescil edilmiştir.
3. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 22.07.2015 tarih ve 171 sayılı kararı ile Şanlıurfa Birecik Dağdığan ağacı tescillenmiştir.
4. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 28.04.2015 tarih ve 160 sayılı kararı ile Şanlıurfa Bozova kaplandığı mevkii 10 adet Saplı Meşe Anıt Ağaç olarak tescil edilmiştir.
5. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 22.07.2015 tarih ve 173 sayılı kararı ile Şanlıurfa Birecik Fıstık Ağacı tescillenmiştir.
6. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 22.07.2015 tarih ve 172 sayılı kararı ile Şanlıurfa Halfeti Karaotlak köyü 4 adet Lübnan Meşesi Ağacı tescillenmiştir.
7. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 31.03.2016 tarih ve 217 sayılı kararı ile Şanlıurfa Halfeti Palamut Meşe Ağacı tescillenmiştir.
8. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 31.03.2016 tarih ve 218 sayılı kararı ile Şanlıurfa Halfeti çekem mah. Palamut Meşe Ağacı tescillenmiştir.
9. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 26.02.2016 tarih ve 208 sayılı kararı ile Şanlıurfa Siverek Ergen köyü Palamut Meşe Ağacı tescillenmiştir.
10. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 26.02.2016 tarih ve 207 sayılı kararı ile Şanlıurfa Siverek Divan köyü 2 adet Palamut Meşe Ağacı tescillenmiştir.
11. Mülga Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 17.09.2010 tarih ve 1261 sayılı kararı ile Şanlıurfa Siverek merkez Dut ağacı tescil edilmiştir.

12. Mülga Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 28.12.2007 tarih ve 563 sayılı kararı ile Şanlıurfa Altınbaşak Köyü zeytin 1 adet ağacı tescil edilmiştir.
13. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 28.02.2018 tarih ve 273 sayılı kararı ile Şanlıurfa Siverek Kayalı köyü Güngörmez mezrası Palamut Meşe Ağacı tescillenmiştir
14. Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 23.07.2019 tarih ve 304 sayılı kararı ile Şanlıurfa İli Halfeti İlçesi Gözeli Mahallesi Saplı Meşe Ağacı tescillenmiştir.

(Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, 2021)

D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

Özel Çevre Koruma alanı bulunmamaktadır. (Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, 2021)

D.6.5. Doğal Sit Alanları

1-Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi, Balıklıgöl Kent Platosu, 509 ada, 64 ve 65 parsel, Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 30.09.2009 tarih ve 962 sayılı kararı ile taşınmazlar Tarihi Sit Alanı ve I. Derece Doğal Sit Alanı olarak tesciline karar verilmiştir.

24 hektar

Resim D.1 - Balıklıgöl

(Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, 2021)

2-Mülga Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.07.1995 tarih ve 1644 sayılı kararı ile Birecik Söğütlük parkı I. Derece Doğal Sit Alanı olarak tesciline karar verilmiştir. 23.5 hektar

Resim D.2 - Birecik Söğütlük Parkı

(Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, 2021)

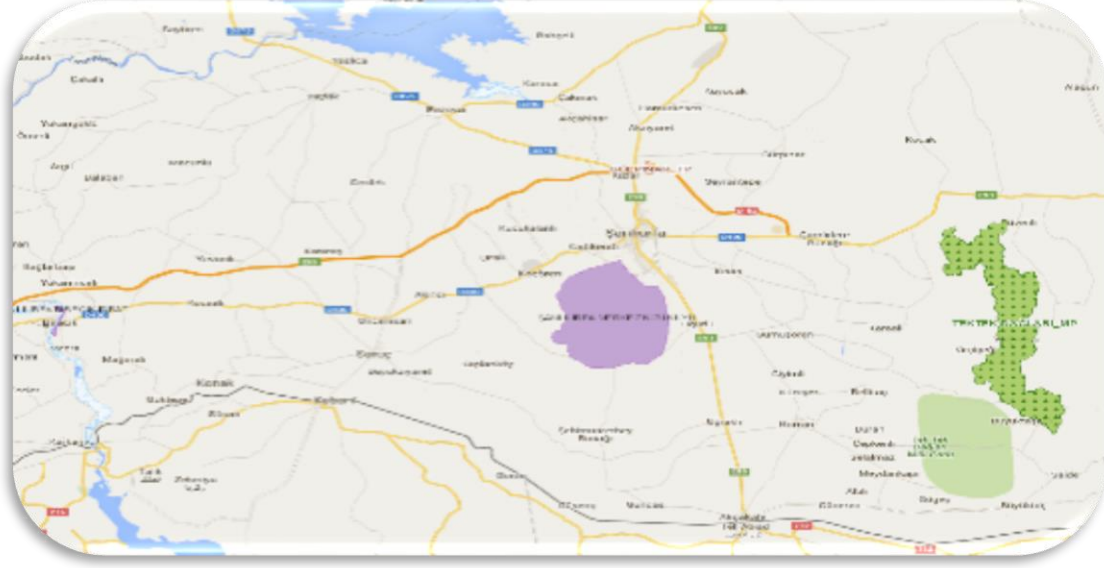
3-Mülga Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 03.07.1995 tarih ve 1644 sayılı kararı ile Şanlıurfa Birecik Kelaynak barınağı tescil edilmiştir. (Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, 2021)

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Şanlıurfa İlinde;

- ✓ 1 adet Milli Park,
- ✓ 1 adet Tabiat Parkı,
- ✓ 3 adet Yaban Hayatı Geliştirme sahası
- ✓ 2 adet Üretim İstasyonu
- ✓ 1 adet Yaban Hayatı Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi
- ✓ 44 adet Genel Avlak,
- ✓ 1 adet Sulak Alan (Uluslararası öneme sahip) bulunmaktadır.

İldeki korunan alanların toplamı 151.326,89 hektar olup, bu rakam il yüzölçümünün % 7,7'ini oluşturmaktadır.

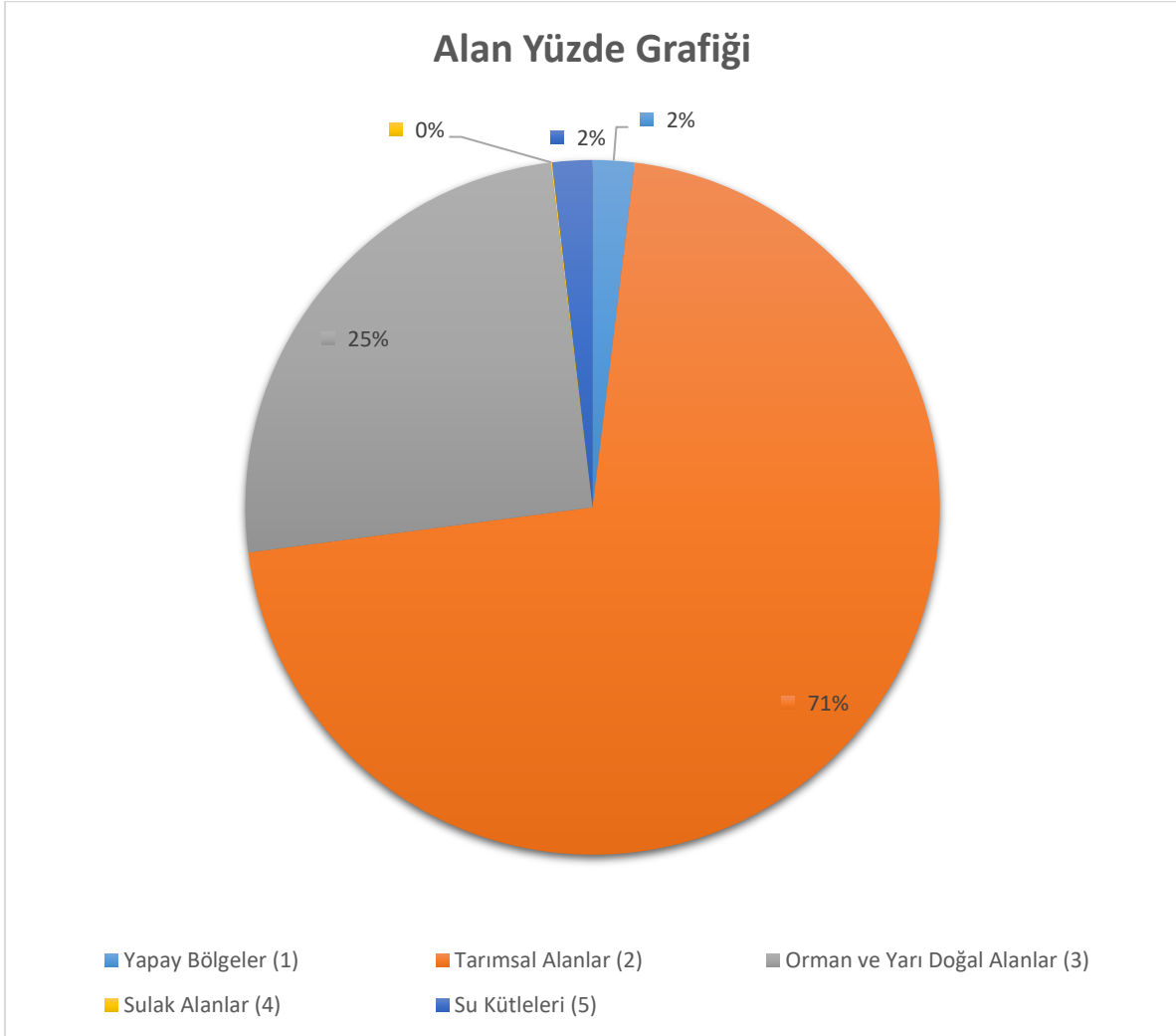
Harita D.2 - Şanlıurfa Tüm Yüzölçüm Alanı için Karasal ve İç Su Ekosistemleri, Biyolojik Çeşitlilik Haritası
(Tarım ve Orman Bakanlığı,3.Bölge Müdürlüğü, Şanlıurfa Şube Müdürlüğü, 2020)

Kaynaklar

- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>
 - <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/31/Sulak-Alanlar>
 - <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>
 - <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/29/Tabiat-Anitlari>
 - <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/30/Tabiat-Koruma-Alanlari>
 - <https://ockb.csb.gov.tr/>
 - <http://www.turkiyesulakalanlari.com/>
 - <https://saybis.tarimorman.gov.tr>
- Tarım ve Orman Bakanlığı 3.Bölge Müdürlüğü
Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (İÇŞM)
Şanlıurfa Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Grafik E.17 – Şanlıurfa ilinde 2020 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması

(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2021)

Çizelge E.51 – Arazi kullanım sınıflandırması

(https://corinecbs.tarimorman.gov.tr, 2021)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	19334,1	1,01	22807,18	1,19	26315,91	1,37	33698,71	1,75	37156,28	1,93
2) Tarımsal Alanlar	1401106,42	72,9	1386505,7	72,14	1358880,04	70,7	1360903,31	70,81	1364409,95	70,99
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	491381,89	25,57	482635,14	25,11	503066,36	26,17	491726,36	25,58	483365,48	25,15
4) Sulak Alanlar	0,03	0	0,03	0	155,46	0,01	1236,17	0,06	1236,17	0,06
5) Su Yapıları	10162,37	0,53	30036,77	1,56	33567,41	1,75	34420,69	1,79	35817,36	1,86
TOPLAM	1921984,81	100,01	1921984,82	100	1921985,18	100	1921985,24	99,99	1921985,24	99,99

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

Harita E.3 - Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır ilinin 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

(Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, 2021)

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

2040 yılı hedef alınarak hazırlanan ve planlama sınırları içindeki kentsel ve kırsal yerleşmelerin, konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi mekânsal, sektörel ve altyapı gereksinimlerinin, gelecek nesillere aktarılması gereken doğal ve kültürel ana kaynak değerleriyle koruma-kullanma dengesinin kurularak sürdürüldüğü fiziki plan kararlarının üretilmesi amacıyla Bakanlığımızca ilk onanma tarihi 30.10.2012 Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, Plan Paftaları ve Plan Hükümleri son olarak [L43](#) Plan Paftası revize edilerek 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 20.01.2021 tarihinde revize edilerek onaylanan

Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı (ÇDP) bulunmaktadır.

Hukuki normlar hiyerarşisinde (kanun-yönetmelik-genelge vb.) olduğu gibi imar mevzuatında da yer alan planlama çalışmalarında kentsel planlamanın en temel unsurlarından birisi olan imar planların kademeli birlikteliği ilkesine ve hiyerarşik planlama ilişkisine göre sınırları dâhilinde yapılacak alt ölçek Nazım ve Uygulama İmar Planlarının ana kararlarını belirleyen ve yönlendiren mezkûr Çevre Düzeni Planıdır. (Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, 2021)

Kaynaklar

Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)

Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (İÇŞM)

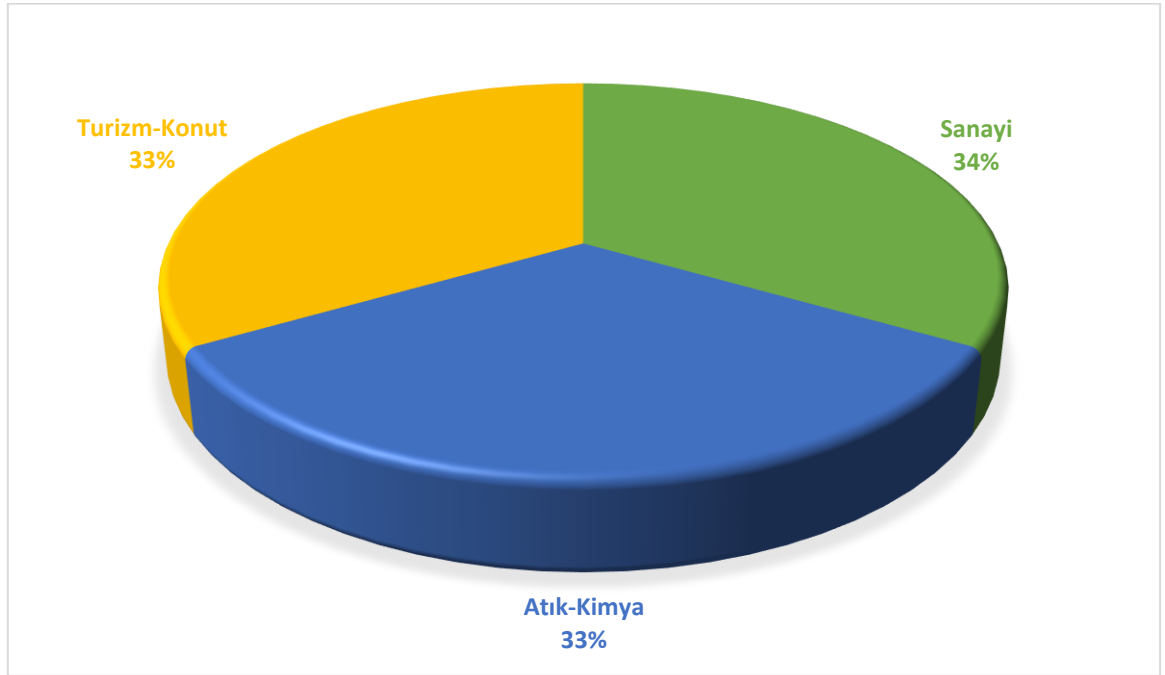
Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

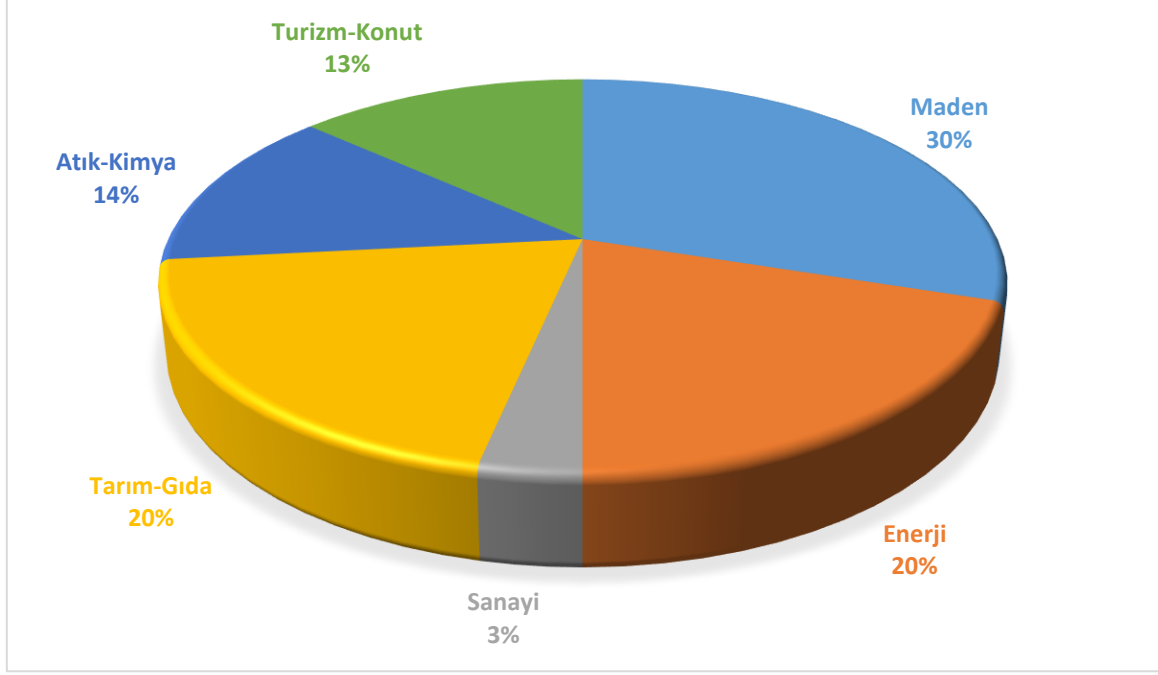
F.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

Çizelge F.52 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2020 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı (e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2021)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	9	6	1	6	4	0	4	30
ÇED Gereklidir	0	0	0	0	0	0	0	0
ÇED Olumlu Kararı	0	0	1	0	1	0	1	3
ÇED Olumsuz Kararı	1	0	0	0	0	0	0	1

Grafik F.18 – 2020 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı (e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2021)

Grafik F.19 – 2020 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2021)

Çizelge F.53 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2014-2020 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, Mayıs 2021)

Maden-Petrol	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda-Hayvancılık	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı-Su	Turizm-Konut-Eğitim	TOPLAM
91	438	767	408	75	59	70	1908

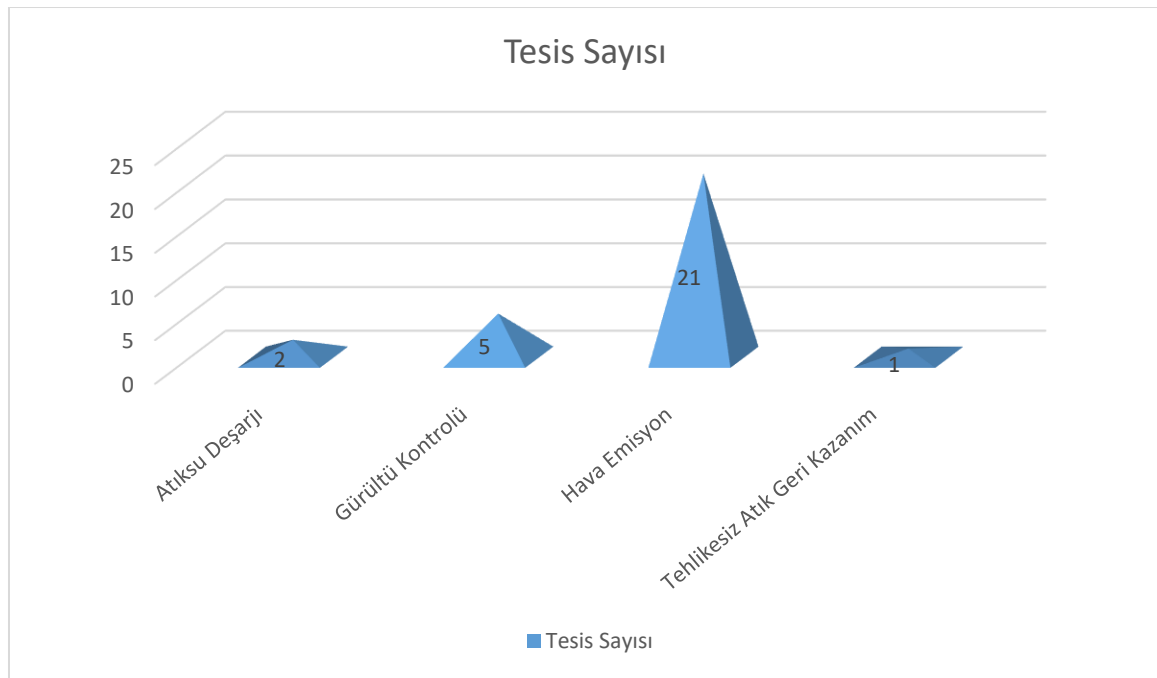
Çizelge F.54 – 2014-2020 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, Mayıs 2021)

Maden-Petrol	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda-Hayvancılık	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı-Su	Turizm-Konut-Eğitim	TOPLAM
21	14	3	6	4	2	1	51

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge F.55 – 2020 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, 2021)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	1	22	23
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	3	19	22
Çevre İzni Muafiyet Sayısı	56		56
TOPLAM	4	41	101

Grafik F.20 – 2020 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(e-izin yazılımı, 2021)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde 2020 yılında Çevre İzin ve Lisans yönetmeliği kapsamında 23 adet tesise geçici faaliyet belgesi, 22 adet tesise çevre izin/lisans belgesi verilerek 56 adet tesise de çevre izin muafiyeti verilmiştir. Bu izinlerin 21 adet hava emisyon, 5 adet gürültü, 2 adet atıksu deşarjı konulu olup 1 adet tesise tehlikesiz atık geri kazanım lisansı verilmiştir. (İÇŞM, 2021)

Kaynaklar

Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
e-ÇED Yazılımı
e-İzin Yazılımı

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

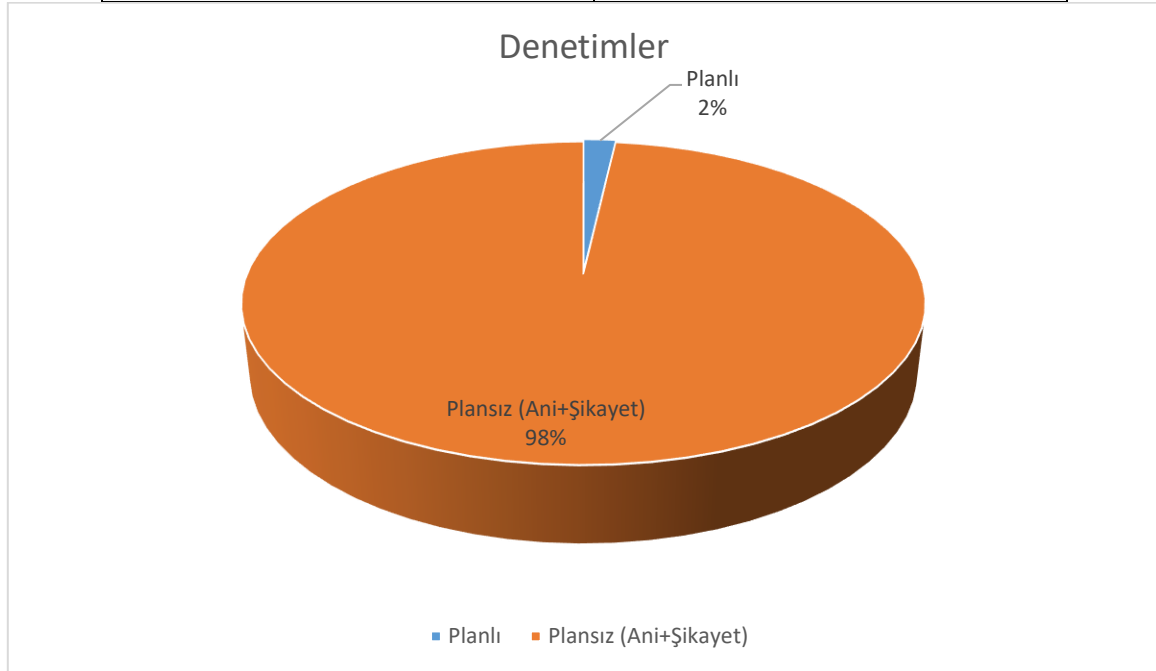
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın İÇŞM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.56 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(e-denetim yazılımı, 2021)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	7
Plansız (ani+şikayet) denetimler	380
Genel toplam	387

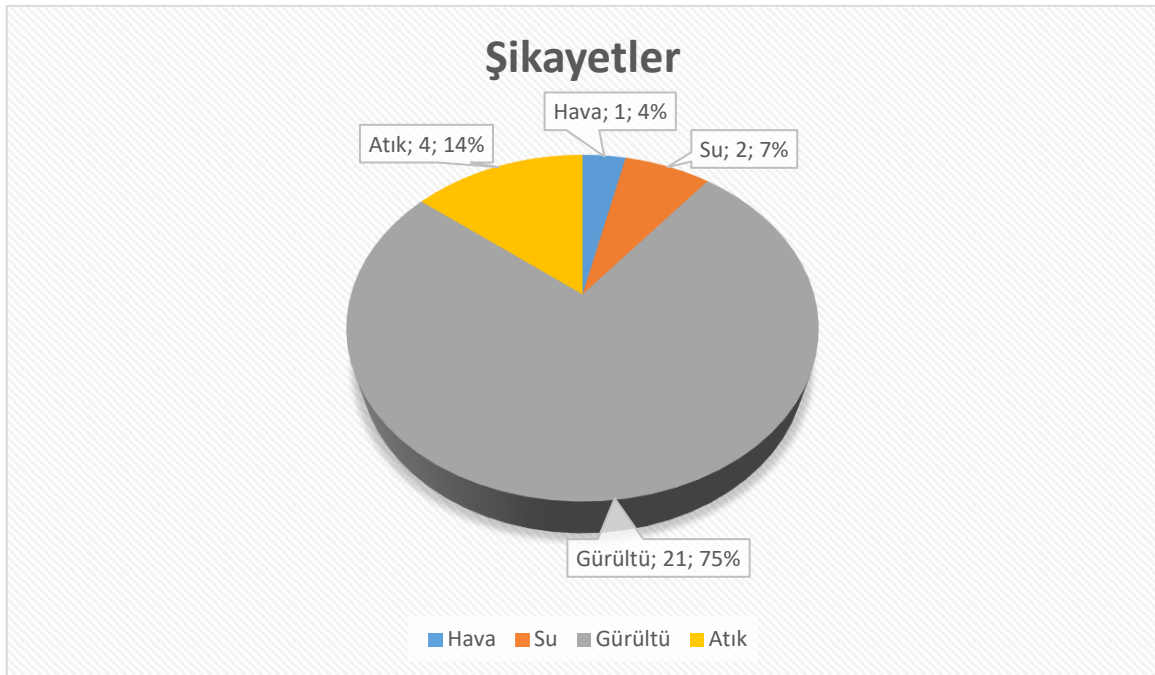
Grafik G.21 – ÇŞİM tarafından 2020 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2021)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.57 – 2020 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Şikâyet sayısı	1	2	-	4	-	21	-	1	29
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	1	2	-	4	-	21	-	1	29
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	-	100	-	100	-	100	100

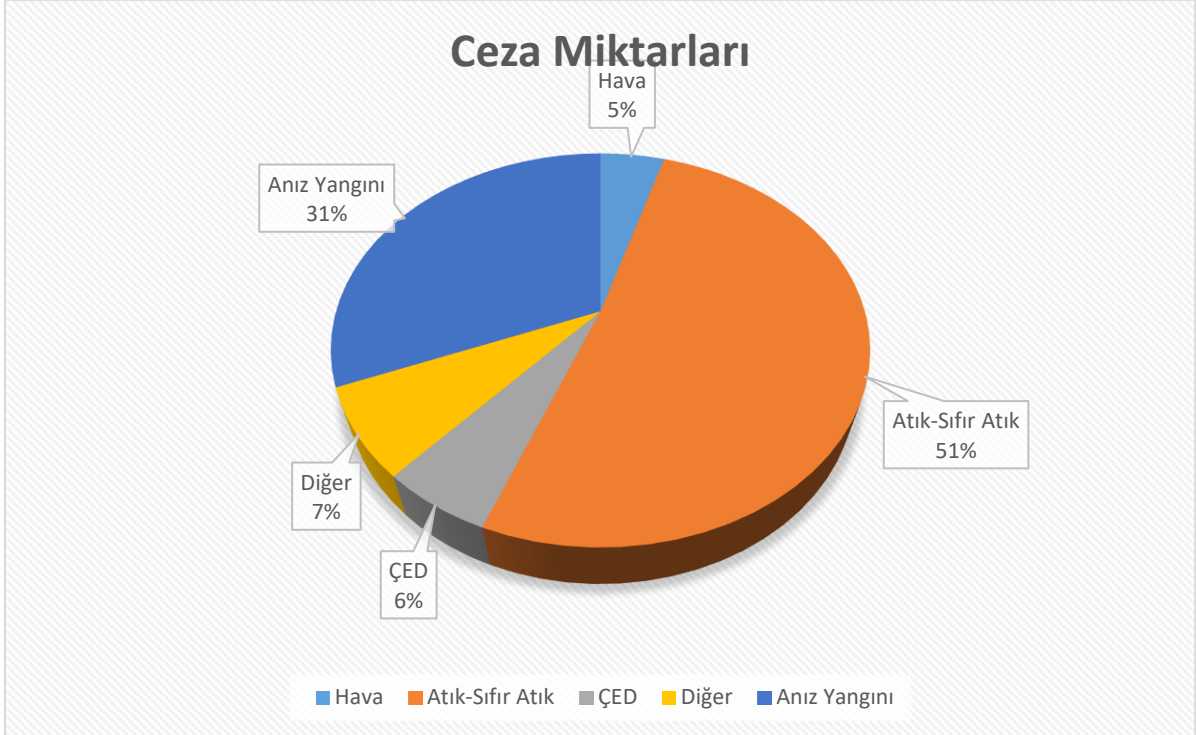

Grafik G.22 – 2020 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

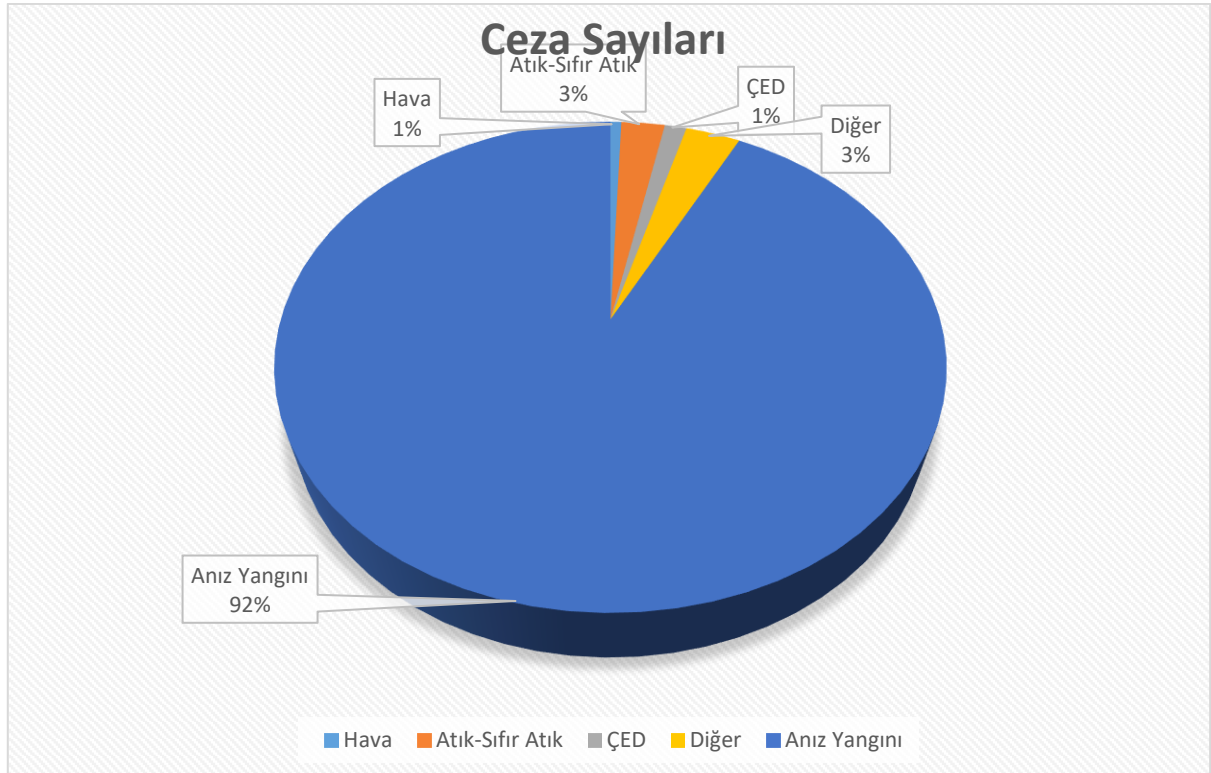
G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.58 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı (e-denetim yazılımı, 2021)

	Hava	Su	Toprak	Atık-Sıfır Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	Anız Yangını	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	72.197	-	-	798.765	-	-	88.700	113.273,80	483.953,72	1.556.889,52
Uygulanan Ceza Sayısı	1	-	-	4	-	-	2	5	146	158

Grafik G.23 – 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2021)

Grafik G.24 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2021)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

2020 yılı içerisinde herhangi bir faaliyete son verme ve durdurma cezası uygulanmamış olup sadece idari para cezaları uygulanmıştır. (İÇŞM, 2021)

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

İl Müdürlüğümüze 2020 yılında ulaşan şikayetler %100 sonuçlandırılmış olup 2020 yılı içerisinde toplamda 1.556.889,52 TL idari para cezası uygulanmıştır. (İÇŞM, 2021)

Kaynaklar

Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (İÇŞM)
e-Denetim Yazılımı

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

İl Müdürlüğümüzce 09.02.2021 ve 11.02.2021 tarihlerinde Defterdarlık personeline sıfır atık eğitimi verilmiştir.

İl Müdürlüğümüzce 05.06.2020 tarihinde Pandemi nedeniyle Dünya Çevre Günü'nde etkinlik gerçekleştirilememiş olup Valilik binasında protokol toplantısı yapılmış ve Şanlıurfa Valiliğine çiçek sunulmuştur.

İl Müdürlüğümüzce 05.06.2021 tarihinde Şanlıurfa Karaköprü Belediyesi ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte Dünya Çevre Günü'nde farkındalık oluşturmak için Karaköprü Mesire Alanı'nda Çevre Şenliği düzenlenmiştir. (İÇŞM, 2021)

Resim H.3 - Dünya Çevre Günü Etkinliği
(İÇŞM, 2021)

Resim H.4 - Dünya Çevre Günü Etkinliği
(İÇŞM, 2021)

Resim H.5 - Dünya Çevre Günü Etkinliği
(İÇŞM, 2021)

Kaynaklar

Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (İÇŞM)